

مجموعه سؤالات طبقه بندی شده امتحانات نهایی و شبه نهایی فارسی یازدهم

رشته های
ریاضی . تجربی . انسانی . معارف

درس ۱ تا ۱۸ درس به درس

همراه با پاسخنامه

بارم‌بندی فارسی (۲)، پایه یازدهم (سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳)

نمره	موضوع‌ها	قلمروها
۱	معنی واژه	زبانی ۷ نمره
۲	املای واژه	
۴	دستور	
۳	آرایه‌های ادبی	ادبی ۵ نمره
۱	تاریخ ادبیات	
۱	حفظ شعر	
۴	درک مطلب	فکری ۸ نمره
۲	معنی و مفهوم نثر	
۲	معنی و مفهوم نظم	

نوبت اول

بخش اول

درس ۱ تا ۹

از سؤال ۱ تا ۱۱۷

ستایش

لطف خدا

قلمرو زبانی

معنی واژه

- ۱- معادل معنایی واژه‌های «سازگار گردانیدن، شیرینی، زبون» را در مصراع‌های زیر بیابید.
(الف) حلاوت سنج معنی در بیان‌ها (ب) و گر توفیق او یک سو نهد پای (ج) نژند آن دل که او خواهد نژندش

- ۲- در بیت «اگر لطفش قرین حال گردد/ همه ادبارها اقبال گردد»، معادل معنایی کدام واژه وجود ندارد؟

(الف) سعادت (ب) سیه‌روزی (ج) بدان‌دیشی (د) همراه

املاي واژه

- ۳- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(الف) اگر لطفش قرین (حال / هال) گردد (ب) بلند آن سر، که او (خواهد / خاهد) بلندش
(ج) (هلاوت / حلاوت) سنج معنی در بیان‌ها (د) در نابسته (احسان / احسان) گشاده‌ست

قلمرو فکری

درک مطلب

- ۴- یک مفهوم مشترک در دو بیت زیر بیابید.

(الف) خرد را گر نبخشد روشنایی بماند تا ابد در تیره‌رایی
(ب) کمال عقل آن باشد در این راه که گوید نیستم از هیچ آگاه

پاسخ

- ۱- سازگار گردانیدن: توفیق ← (ب) / شیرینی: حلاوت ← (الف) / زبون: نژند ← (ج)

- ۲- گزینه ج / الف: سعادت ← اقبال / (ب) سیه‌روزی ← ادبار / (د) همراه ← قرین

- ۳- شکل درست ← الف (الف) حال (ب) خواهد (ج) حلاوت (د) احسان

توضیحات ← الف (الف) حال (زمان حاضر، کیفیت چیزی): هم‌آوا با هال (راهرو، لابی، سرسرا،)

(د) احسان (نیکی کردن): هم‌آوا با احسان (استوار و محکم کردن)

- ۴- ناتوانی عقل انسان

گنج حکمت: همت

قلمرو زبانی

معنی واژه

۵- معادل معنایی واژه‌های «متحیر شدن، نهان، آشفته‌حال، ناراست» را در مصراع‌های زیر بیابید.

- (الف) که بخشنده، روزی فرستد ز غیب
(ب) در این بود درویش شوریده‌رنگ
(ج) برو شیر درنده باش، ای دَغَل
(د) فروماند در لطف و صنع خدای

۶- تفاوت معنایی واژه «چنگ» را در مصراع‌های زیر بنویسید.

- (الف) چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست
(ب) که شیری برآمد، شغالی به چنگ

۷- یک واژه در بیت «الف» با یک واژه در بیت «ب» رابطه معنایی ترادف دارد. آن‌ها را بنویسید.

- (الف) دگر روز باز اتفاق افتاد
(ب) زَنخدان فروبرد چندی به جیب
(الف) که روزی رسان قوت روزش بداد
(ب) که بخشنده، روزی فرستد ز غیب

۸- واژه مشخص‌شده در کدام معنی به کار نرفته‌است؟

«مردان، بار را به نیروی همت و بازوی حمیت کشند، نه به قوت تن.»

- (الف) مردانگی (ب) قدرت (ج) غیرت (د) جوانمردی

املاي واژه

۹- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) ز دیوار (محرابش / مهرباش) آمد به گوش
(ب) (قرضی / قرضی) به رسم تجربه از دوستان طلب
(ج) بخور تا توانی به بازوی (خیش / خویش)
(د) گر نام و ننگ داری، از آن فخر، (آر / عار) دار

۱۰- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) نه خود را (بیفکن / بیافکن) که دستم بگیر
(ب) نه بیگانه تیمار (خُردش / خوردش) نه دوست
(ج) برو شیر درنده باش، ای (دَغَل / دقل)
(د) (زنخدان / ذنخدان) فروبرد چندی به جیب

پاسخ

۵- متحیر شدن: فروماندن (د) / نهان: غیب (الف) / آشفته‌حال: شوریده‌رنگ (ب) / ناراست: دغل (ج)

۶- (الف) نوعی ساز (ب) پنجه و چنگال ۷- قوت (الف) و روزی (ب) / قوت: رزق روزانه، خوراک، غذا ۸- گزینه ب

۹- (الف) محراب / محراب (قبله): هم‌آوا با مهرباب (نام شخص) (ب) قرضی / قرض: وام، بدهی [عَرَض: قصد، هدف]

(ج) خویش / خویش (خود): هم‌آوا با خیش (گاوآهن) (د) عار / عار (ننگ): هم‌آوا با آر (از مصدر آوردن)

۱۰- (الف) بیفکن / ب + افکن = بیفکن (درست)، بیافکن: (نادرست) (ب) خوردش (ج) دغل (د) زنخدان

دستور

۱۱- در مصراع‌های زیر، کاربرد «را» چیست؟

- الف) شغال نگویند بخت را شیر خورد ب) یقین، مرد را دیده، بیننده کرد
ج) مینداز خود را چو روباه شل د) خدا را بر آن بنده بخشایش است

۱۲- در بیت زیر، واژه «بخشایش» با کدام واژه نقش دستوری یکسان دارد؟

- «خدا را بر آن بنده بخشایش است که خلق از وجودش در آسایش است»

۱۳- در ابیات زیر، یک پیوند وابسته‌ساز و یک پیوند همپایه‌ساز بیابید.

- الف) یقین، مرد را دیده، بیننده کرد شد و تکیه بر آفریننده کرد
ب) بخور تا توانی به بازوی خویش که سعیت بود در ترازوی خویش

۱۴- درستی و نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

- در بیت «نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست / چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست» می‌توان از شیوه قرار گرفتن واژه در جمله به معنای کلمه «چنگ» پی برد. (درست / نادرست)

۱۵- در بیت «در این بود درویش شوریده‌رنگ / که شیری بر آمد، شغالی به چنگ» از کدام روش به معنای واژه «شیر»

پی می‌بریم؟

۱۶- با توجه به ابیات زیر، درستی یا نادرستی موارد «الف» و «ب» را مشخص کنید.

«که چون زندگانی به سر می‌برد؟ بدین دست و پای از کجا می‌خورد؟»

«چنان سعی کن کز تو ماند چو شیر چه باشی چو روبه به وامانده، سیر»

الف) در بیت نخست از طریق رابطه معنایی «تضمن» به معنی «دست» پی می‌بریم.

ب) در بیت دوم از طریق قرار گرفتن واژه «سیر» در «جمله» به معنی آن پی می‌بریم.

پاسخ

- ۱۱- الف) نشانه مفعول ← شغال: مفعول ب) فک اضافه (مرد را دیده = دیده‌مرد را) ← مرد: مضاف‌الیه / دیده: مفعول
ج) نشانه مفعول ← خود: مفعول د) فک اضافه (خدا را ... بخشایش = بخشایش خدا) ← خدا: مضاف‌الیه / بخشایش: نهاد

۱۲- خلق / هردو نقش نهاد دارند ← بخشایش خدا بر آن بنده‌ای است که

۱۳- پیوند وابسته‌ساز ← «تا» و «که» (= زیرا) در بیت دوم / پیوند همپایه‌ساز ← «و» در بیت اول

۱۴- درست

۱۵- از طریق رابطه معنایی «تناسب» با «شغال»، به معنای «شیر» پی می‌بریم. واژه «شیر» در زبان فارسی معانی متعددی دارد.

۱۶- الف) نادرست است زیرا از طریق رابطه معنایی «تناسب» با «پا»، به معنی کلمه «دست» پی می‌بریم. ب) درست

درک مطلب

۱۷- بیت «رزق هر چند بی گمان برسد / شرط عقل است جُستن از درها» توصیه به توکل است یا تلاش؟

۱۸- مفهوم کدام یک از ابیات زیر متفاوت است؟

الف) یقین، مرد را دیده، بیننده کرد	شد و تکیه بر آفریننده کرد
ب) کزین پس به کنجی نشینم چو مور	که روزی نخوردند پیلان به زور
ج) نه بیگانه تیمار خوردهش نه دوست	چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست
د) زَنخدان فروبرد چندی به جیب	که بخشنده، روزی فرستد ز غیب

۱۹- در کدام بیت مفهوم «مقدّر بودن روزی» وجود دارد؟

الف) برو شیر درنده باش، ای دَغَل	مَیَنداز خود را چو روباه شَل
ب) زَنخدان فروبرد چندی به جیب	که بخشنده، روزی فرستد ز غیب
ج) بخور تا توانی به بازوی خویش	که سَعِیت بود در ترازوی خویش
د) خدا را بر آن بنده بخشایش است	که خلق از وجودش در آسایش است

۲۰- در بیت زیر، شاعر «بخشنده» را حاصل چه می داند؟

کَرَم ورزد آن سر، که مغزی در اوست	که دون همتانند بی مغز و پوست
الف) ثروتمندی	ب) مهربانی و عاطفه
ج) خردمندی	د) دوری از دون همتان

۲۱- منظور از «کمر بستن» در عبارت زیر چیست؟

«موری را دیدند که به زورمندی کمر بسته و ملخی را ده برابر خود برداشته.»

پاسخ

۱۷- تلاش / معنی بیت: هر چند، بدون شک، روزی انسان ها می رسد، شرط عقل آن است که برای کسب روزی تلاش کنی /

از درها جُستن: کنایه از تلاش و جستجو کردن

۱۸- گزینه ج / مفهوم گزینه ج ← بی توجهی دیگران و ضعف و لاغری / مفهوم دیگر گزینه ها ← گوشه نشینی و توکل کردن به خدا

۱۹- گزینه ب: آن شخص به فکر فرورفت و گوشه نشینی کرد که خداوند روزی را از غیب می فرستد ← مقدّر بودن روزی /

در گزینه الف و ج ← توصیه به تلاش و کوشش برای کسب روزی / گزینه د ← توصیه به آزار نرساندن به دیگران

۲۰- گزینه ج / سعدی در مصراع اول می گوید: آن سر که مغزی در او وجود دارد (یعنی آن کسی که خردمند و عاقل است) بخشش را پیشه خود می سازد.

۲۱- آماده شدن برای انجام کاری

معنی واژه

۲۲- معادل معنایی «پشیمان، یادداشت، دریافت کردن، ضرورت» را در عبارت‌های زیر بیابید.

- (الف) نگویم که مرا سخت دربايست نیست. (ب) ديگر روز، رقتی نبشت به امير.
(ج) ماند غرامت‌زده از کار خویش (د) من کیسه‌ها بستدم و به نزدیک بونصر آوردم.

۲۳- در دو بیت زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- (الف) زاغی از آنجا که فراغی گزید رخت خود از باغ به راغی کشید
(ب) خدا را بر آن بنده بخشایش است که خلق از وجودش در آسایش است

۲۴- در دو بیت زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- (الف) زاغی از آنجا که فراغی گزید رخت خود از باغ به راغی کشید
(ب) نادره کبکی به جمال تمام شاهد آن روضه فیروزه‌فام

۲۵- در عبارت و بیت زیر، کدام واژه‌ها با یکدیگر مترادف معنایی دارند؟

- (الف) اما ایزد رحمت کرد پس از نمودن قدرت؛ و سوری و شادی‌ای به آن بسیاری، تیره شد.
(ب) خدا را بر آن بنده بخشایش است که خلق از وجودش در آسایش است

۲۶- در جمله‌های زیر تفاوت معنایی واژه «جامه» را بیان کنید.

- (الف) امیر از آن جهان آمده، جامه بگردانید و تر و تباه شده بود.
(ب) ناوی ده بیاوردند، یکی بزرگتر از جهت نشست او و جامه‌ها افکندند.

۲۷- در عبارت زیر، کدام واژه‌ها با یکدیگر مترادف معنایی دارند؟ معنی آن‌ها را بنویسید.

«امیر را یافتم آنجا بر زیر تخت نشسته، پیراهن توزی، مخنقه در گردن، عقدی همه کافور و بوالعلای طبیب آنجا زیر تخت نشسته دیدم.»

پاسخ

۲۲- پشیمان: غرامت‌زده (ج) / یادداشت: رقت (ب) / دریافت کردن: ستن (د) / ضرورت: دربايست (الف)

۲۳- فراغ (الف) و آسایش (ب) / فراغ: آسایش، آسودگی؛ [فراق: دوری، جدایی] / ← درس ۱: نیکی + درس ۲: شعرخوانی (زاغ و کبک)

۲۴- باغ (الف) و روضه (ب) / روضه: باغ، گلزار [روزه: از اعمال مذهبی] / ← شعرخوانی (زاغ و کبک)

۲۵- ایزد (الف) و خدا (ب) / ایزد: خدا، آفریدگار / ← درس ۱: نیکی

۲۶- «جامه» در جمله الف به معنی «لباس» و در جمله «ب» به معنی «فرش، هرچیز گستردنی» آمده است.

۲۷- مخنقه و عقد ← (هر دو) به معنی «گردنبند»

۲۸- در جمله‌های زیر تفاوت معنایی فعل «گرفت» را بیان کنید.

الف) ایشان درجستند هفت و هشت تن و امیر را بگرفتند و بربودند.

ب) چون آب نیرو کرده بود و کشتی پر شده، نشستن و دریدن گرفت.

۲۹- در دو عبارت زیر، کدام واژه‌ها با یکدیگر مترادف معنایی دارند؟ معنی آن‌ها را بنویسید.

الف) تا این عارضه افتاده بود، بونصر نامه‌های رسیده را، به خط خویش، نُکت بیرون می‌آورد.

ب) گفت: «بونصر را بگوی امروز دُرستم و در این دو سه روز، بار داده آید که علت و تب تمامی زایل شد.»

۳۰- کدام واژه‌ها در ابیات زیر معنای مشترکی به ذهن می‌رسانند؟

الف) هم حرکاتش متناسب به هم هم خطواتش مُتقارب به هم

ب) بر قدم او قدمی می‌کشید وز قلم او رقمی می‌کشید

۳۱- کدام یک از واژگان زیر نمی‌تواند معادل معنایی واژه مشخص شده باشد؟

(اندرونی، اتاق مخصوص خدمتگزاران، اتاق تشریفات)

«بونصر نامه‌های رسیده را، به خط خویش، نُکت بیرون می‌آورد. و چیزی که در او کراهیتی نبود می‌فرستاد فرود سرای»

۳۲- در متن زیر معادل معنایی کدام واژه وجود ندارد؟

«تا این عارضه افتاده بود، بونصر نامه‌های رسیده را، به خط خویش، نُکت بیرون می‌آورد. و از بسیاری نُکت، چیزی که در او

کراهیتی نبود می‌فرستاد فرود سرای، به دست من و من به آغاجی خادم می‌دادم.»

الف) حادثه ب) ناپسندی ج) پنهان د) اندرونی

۳۳- در متن زیر معادل معنایی کدام واژه وجود ندارد؟

«امیر نامه‌ها فرمود به غزنین و جمله مملکت بر این حادثه بزرگ و صعب که افتاد و سلامت که به آن مقرون شد. و مثال داد

تا هزارهزار درم به غزنین و دو هزارهزار درم به دیگر ممالک، به مستحقان و درویشان دهند، شکر این را و نبشته آمد و به

توقیع مؤکد گشت و مبشران برفتند.»

الف) دستور دادن ب) مهر ج) پوشیده د) دشوار

۳۴- در عبارت و بیت زیر تفاوت معنایی واژه «نیک» را بنویسید.

الف) امیر را بگرفتند و بربودند و به کشتی دیگر رسانیدند و نیک کوفته شد و پای راست افگار شد.

ب) کسی نیک بیند به هر دو سرای که نیکی رساند به خلقِ خدای

 پاسخ

۲۸- الف: از آب بیرون کشیدند ب) گرفت به معنی «شروع کرد» ← نشستن و دریدن گرفت: شروع به فرورفتن و شکستن کرد.

۲۹- عارضه (الف) و علت (ب) / عارضه: حادثه، بیماری / علت: بیماری

۳۰- خطوات (الف) و قدم (ب) / خطوات: جمع خطوه، گام‌ها، قدم‌ها ۳۱- اتاق تشریفات

۳۲- گزینه ج / الف) حادثه ← عارضه ب) ناپسندی ← کراهیت د) اندرونی ← فرود سرای

۳۳- گزینه ج / الف) دستور دادن ← مثال دادن ب) مهر ← توقیع ج) دشوار ← صعب

۳۴- در گزینه الف، «نیک» به معنی «کاملاً، بسیار» و در گزینه ب، «نیک» به معنی «خوبی و نیکی» / درس ۱: نیکی

۳۵- در عبارت و بیت زیر، کدام واژه‌ها معنای مشترکی به ذهن می‌رسانند؟

الف) روز دوشنبه، امیر [مسعود] شبگیر، برنشست و به کران رود هیرمند رفت با بازان و یوزان و حشم و ندیمان و مُطربان.
ب) اگر لطفش قرین حال گردد همه ادبارها اقبال گردد

۳۶- در عبارت و بیت زیر، کدام دو کلمه با هم رابطه معنایی ترادف دارند؟

الف) نامه نبشته آمد. نزدیک آغاجی بردم و راه یافتیم، تا سعادت دیدارِ همایونِ خداوند دیگر باره یافتیم.
ب) اگر لطفش قرین حال گردد همه ادبارها اقبال گردد

املائی واژه

۳۷- املائی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) تا نزدیک نماز پیشین، از این مهمات (فارغ / فارق) شده بود.
ب) حقّ این نعمت تندرستی که باز یافتیم، لُختی (گزارده / گذارده) باشیم.
ج) آن را امیرالمؤمنین می‌روا دارد سِتَدَن، آن (غازی / قاضی) همی‌نستانند؟
د) صدقه‌ای که خواهیم کرد (هلال / حلال) بی‌شبهت باشد.

۳۸- در هریک از عبارت‌های زیر، یک نادرستی املائی بیابید و درست آن را بنویسید.

الف) از غذای آمده، پس از نماز، امیر کشتی‌ها بخواست و ناوی ده بیاوردند یکی بزرگ‌تر، از جهت نشستِ او.
ب) آن‌گاه آگاه شدند که غرقه خاست شد. بانگ و هزاهز و غریو خاست. امیر برخاست.
ج) ایزد رحمت کرد پس از نمودنِ قدرت؛ و صوری و شادی‌ای به آن بسیاری، تیره شد.
د) بتان زرین شکسته و بگداخته و پاره کرده و حلال‌تر مال‌هاست و در هر صفری ما را از این بیارند.

پاسخ

۳۵- ندیم (الف) و قرین (ب) / ندیم: همنشین، همدم / قرین: همراه، همدم، همنشین / ← درس ستایش

۳۶- سعادت (الف) و اقبال (ب) / اقبال: خوشبختی، سعادت / ادبار: بدبختی، سیه‌روزی؛ متضادّ اقبال / ← درس ستایش

۳۷- شکل درست ← الف (فارغ) (ب) گزارده (ج) قاضی (د) حلال
توضیحات:

الف) فارغ (آسوده): هم‌آوا با فارق (جداکننده)

ب) گزاردن (به‌جا آوردن، ادا کردن، تعبیر کردن، انجام دادن)؛ مثال: شکر گزار، سپاس‌گزار، نماز گزار، حق‌گزار، خواب‌گزار، خدمت‌گزار

گذاردن (قرار دادن، نهادن، وضع کردن)؛ مثال: قانون‌گذار، بنیان‌گذار، تأثیر‌گذار، بارگذاری، سپرده‌گذاری

ج) قاضی (داور و حکم‌کننده): هم‌آوا با غازی (جنگجو، جهادگر، ریس‌مان‌باز)

د) حلال (روا، جایز) [هلال: ماه نو]

۳۸- شکل درست ← الف قضای (ب) خواست (غرقه خواست شد) (ج) سوری (د) سفر
توضیحات:

الف) قضا (سرنوشت): هم‌آوا با غذا (خوراک) و غزا (جنگ)

ب) خواست (طلبید، خواهش، اراده): هم‌آوا با خاست (برخواست، بلند شد)

ج) سور (جشن): هم‌آوا با صور (بوق، شیپور) [صوری: ظاهری]

د) سفر (مسافرت): هم‌آوا با صَفَر (ماه قمری)

دستور

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۳۹- در کدام عبارت، کاربرد فعل «مجهول» مشهود است؟

- الف) چون نامه گسیل کرده شود، تو بازآی که پیغامی ست سوی بونصر در بابی، تا داده آید.
ب) تا نزدیک نماز پیشین، از این مهمات فارغ شده بود و خیل‌تاشان و سوار را گسیل کرده.

۴۰- با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.

- «بونصر را بگو که امروز دُرُستم و در این دو سه روز، بار داده آید که علت و تب تمامی زایل شد. من بازگشتم و این چه رفت با بوسهل بگفتم. سخت شاد شد و»
الف) معادل امروزی فعل مجهول را بنویسید.
ب) نقش دستوری واژه «سخت» چیست؟
ج) حرف نشانه «را» بعد از «بونصر» بیانگر چه نقش دستوری است؟

۴۱- در متن زیر، مرجع ضمیرهای مشخص شده را بنویسید.

- «پس از نماز، امیر کشتی‌ها بخواست و ناوی ده بیاوردند یکی بزرگ‌تر، از جهت نشستِ او و جامه‌ها افگندند و شراعی بر وی کشیدند.
وی آنجا رفت»

قلمرو فکری

معنی نثر

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۴۲- عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.

به نشاط، قلم درنهاد.

پاسخ

- ۳۹- الف) گسیل کرده شود ← مضارع التزامی مجهول / داده آید (= داده شود) ← مضارع التزامی مجهول
۴۰- الف) داده آید ← داده شود (ب) سخت (= بسیار) ← قید
ج) نشانه متمم ← را: حرف اضافه به معنی «به» (به بونصر) / بونصر: متمم
۴۱- مرجع «او» ← امیر / مرجع «وی» (بر وی کشیدند) ← کشتی / مرجع «وی» (وی آنجا رفت) ← امیر
۴۲- با شادی شروع به نوشتن کرد.

درک مطلب

۴۳- هدف از به‌جا آوردن تدابیر زیر با توجه به داستان «قاضی بست» بیهقی چه بوده است؟
 «یافتن خانه تاریک کرده و پرده‌های کتان آویخته و تر کرده و امیر را یافتن آنجا بر زبر تخت نشسته، پیراهن توزی، مخنقه در گردن، عقدی همه کافور و بوالعلای طبیب آن‌جا زیر تخت نشسته دیدم.»
 الف) کم کردن میزان تب و اعتدال دمای بدن امیر
 ب) مساعد کردن محیط برای اقدام به زخم‌بندی
 ج) آماده کردن امیر جهت جراحی و شکافتن جراحت

۴۴- دلیل «پرهیز از تنعم و عدم پذیرش صله» در کدام عبارت متفاوت است؟

الف) چون به آنچه دارم و اندک است قانعم، وزر و وبال این چه به‌کار آید؟
 ب) بر من پوشیده‌است که آن‌غزوها بر طریق سنت مصطفی هست یا نه. من این نپذیرم و در عهده این نشوم.
 ج) آنچه دارم از اندک‌مایه حطام دنیا، حلال است و کفایت است و به هیچ زیادت حاجتمند نیستم.

۴۵- با توجه به عبارت زیر، «بونصر» از چه چیزی شگفت‌زده شده است؟

«ای سبحان‌الله: زری که سلطان محمود به غزو از بتخانه‌ها به شمشیر بیاورده باشد و بتان شکسته و پاره کرده و آن را امیرالمؤمنین می‌روا دارد ستدَن، آن قاضی همی‌نستانند؟»
 الف) بی‌غل‌وغش بودن طلاهایی که سلطان محمود از جنگ با کفار به‌دست آورده بود.
 ب) عدم شبهه در مطابقت غزوها بر سنت پیامبر اسلام
 ج) خودداری بوالحسن بولانی از قبول طلاهای اهدایی امیرمسعود

۴۶- با توجه به عبارت «من کیسه‌ها بستدم و به نزدیک بونصر آوردم و حال باز گفتم. دعا کرد و گفت: «خداوند، این سخت نیکو کرد.»:

الف) منظور از «من» چه کسی است؟
 ب) منظور از «خداوند» کیست؟

۴۷- منظور قسمت مشخص شده در جمله «بونصر گفت: «لله درگما: بزرگا که شما دو تنید!» در کدام گزینه آمده است؟

الف) قاضی بوالحسن و پسرش بوبکر
 ب) ابوالفضل بیهقی و امیر مسعود

پاسخ

۴۳- گزینه الف / کافور: ماده‌ای خوشبو و سفیدرنگ که از بعضی گیاهان و درختی معروف به همین نام به‌دست می‌آید.
 (کافور، خاصیت ضدعفونی‌کننده و تب‌بر دارد.) ← وضعیت اتاق امیر نشانگر تدابیر خاصی است برای پایین آوردن تب سلطان
 ۴۴- گزینه ب / در گزینه «ب» بیشتر بر حلال و حرام بودن و مسائل دینی تأکید شده ولی در گزینه‌های «الف» و «ج» سخن از قناعت است. / گزینه الف ← قانعم / گزینه ب ← بر من پوشیده‌است که / گزینه ج ← کفایت است و ...
 ۴۵- تمام تعجب بونصر از این است که چرا قاضی ابوالحسن بولانی از پذیرش طلاها سر باز می‌زند.
 سبحان‌الله: پاک و منزّه است خدا (برای بیان شگفتی به کار می‌رود؛ معادل «شگفتا»)
 ۴۶- الف) بیهقی
 ب) پادشاه
 ۴۷- گزینه الف / معنی عبارت: بونصر گفت: خداوند به شما برکت و نیکی بدهد؛ شما دو نفر (قاضی و پسرش) بسیار بزرگوارید. /
 لله درگما: خدا به شما برکت و نیکی دهد.

فصل دوم: ادبیات پایداری

درس سوم

در امواج سند

گنج حکمت: چو سرو باش

قلمرو زبانی

معنی واژه

۴۸- معادل معنایی واژه‌های «میوه‌دار، جیوه، عظیم، اسب» را در نمونه‌های زیر بیابید.

- (الف) در آن سیماب‌گون امواج دریا (ب) به زیر باره می‌نالید از درد
(ج) ز امواج گران، کوه از پی کوه (د) خدای عزوجل آفریده‌است و برومند

۴۹- در بیت و عبارت زیر، دو واژه متضاد هستند. آن دو را بنویسید.

- (الف) چو بگذشت از پس آن جنگ دشوار از آن دریای بی‌پایاب، آسان
(ب) دیگر روز، امیر نامه‌ها فرمود به غزنین و جمله مملکت بر این حادثه بزرگ و صعب که افتاد.

۵۰- در بیت و عبارت زیر، دو واژه مترادف هستند. آن دو را بیابید.

- (الف) در آن تاریک شب می‌گشت پنهان فروغ خرگه خوارزمشاهی
(ب) تا چاشتگاه به صید مشغول بودند. پس به کران آب فرود آمدند و شرعاً زده بودند.

۵۱- یک واژه از گزینه «الف» و یک واژه از گزینه «ب» انتخاب کنید که معنای آن‌ها یکسان باشد. معنی آن‌ها را بنویسید.

- (الف) به زیر باره می‌نالید از درد سوار زخم‌دار نیم‌مرده
(ب) چو لشکر گرد بر گردش گرفتند چو کشتی بادپا در رود افگند!

۵۲- در ابیات زیر، دو واژه مترادف هستند. آن دو را بیابید.

- (الف) به مغرب، سینه‌مالان قرص خورشید نهران می‌گشت پشت کوهساران
(ب) زَن‌خندان فروبرد چندی به جیب که بخشنده، روزی فرستد ز غیب

۵۳- در بیت و عبارت زیر، دو واژه مترادف هستند. آن دو را بیابید.

- (الف) در آن تاریک شب می‌گشت پنهان فروغ خرگه خوارزمشاهی
(ب) و محجوب گشت از مردمان، مگر از اطبا و تنی چند از خدمتکاران مرد و زن.

پاسخ

۴۸- میوه‌دار: برومند (د) / جیوه: سیماب (الف) / عظیم: گران (ج) / اسب: باره (ب)

۴۹- آسان (الف) و صعب (ب) / دشوار، سخت ← درس ۲: قاضی بست

۵۰- خرگه (الف) و شرع (ب) / خرگه: خیمه به‌ویژه خیمه بزرگ / شرع: سایه‌بان، خیمه ← درس ۲: قاضی بست

۵۱- باره (الف) و بادپا (ب) ← (هر دو): اسب ۵۲- نهران (الف) و غیب (ب) / غیب: پنهان، نهران از چشم ← درس ۱: نیکی

۵۳- پنهان (الف) و محجوب (ب) / محجوب: پنهان، مستور، پوشیده ← درس ۲: قاضی بست

۵۴- تفاوت معنایی واژه «چو» را در بیت زیر بیان کنید.

چو لشکر گرد بر گردش گرفتند چو کشتی بادپا در رود افکند

۵۵- تفاوت معنایی فعل «می گشت» را در دو بیت زیر بیان کنید.

الف) در آن تاریک شب می گشت پنهان فروغ خرگه خوارزمشاهی
ب) در آن دریای خون، در دشت تاریک به دنبال سر چنگیز می گشت

املا

۵۶- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) تن سنگین اسبی تیر(خرده / خورده) ب) به مغرب، سینه مالان (غرس / قرص) خورشید
ج) شبی را تا شبی با لشکری (خورد / خُرد) د) از این (سد / صد) روان، در دیده شاه

دستور

۵۷- واژه «کمی» با کدام واژه در همین بیت، نقش دستوری یکسان دارد؟

«چو آتش در سپاه دشمن افتاد از آتش هم کمی سوزنده تر شد»

۵۸- واژه «سر» با کدام واژه در همین بیت، نقش دستوری یکسان دارد؟

«شبی را تا شبی با لشکری خُرد ز تن ها سر، ز سرها خُود افکند»

۵۹- نقش دستوری مصراع دوم کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

الف) در آن تاریک شب می گشت پنهان فروغ خرگه خوارزمشاهی
ب) ز هر سو بر سواری غلت می خورد تن سنگین اسبی تیر خورده
ج) به زیر باره می نالید از درد سوار زخم دار نیم مرده
د) به یاری خواهم از آن سوی دریا سوارانی زره پوش و کمانگیر

پاسخ

۵۴- چو (در مصراع اول) ← به معنی «وقتی که» (حرف ربط) / چو (در مصراع دوم) ← به معنی «مثل و مانند» (حرف اضافه)

۵۵- در گزینه «الف» فعل «می گشت» (= می شد) اسنادی است و در گزینه «ب» به معنی «جست و جو می کرد» غیر اسنادی است.

۵۶- شکل درست ← الف) خورده ب) قرص ج) خرد د) سد

توضیحات: ب) قُرس (هرچیز گرد، نوعی داروی خوراکی جامد، محکم، سخت)؛ غُرس (کاشتن درخت و نهال)

ج) خُرد (کوچک، کم) هم آوا با خورد (خوردن)؛ مثال: خردسال، خرده شیشه، پول خُرد - سالخورده، خورد و خوراک، زد و خورد

د) سد (بستن، بند) هم آوا با صد (عدد ۱۰۰)

۵۷- هم / «کمی» و «هم» (هر دو) ← قید

۵۸- خُود / «سر» و «خُود» (هر دو) ← مفعول / چه چیزی را افکند؟ جواب ← سر را افکند خُود را افکند

۵۹- گزینه د / مصراع دوم گزینه «د» نقش مفعول دارد و بقیه گزینه ها، نقش نهاد

توضیحات: الف) چه چیزی پنهان می گشت؟ جواب ← فروغ (= نهاد)

ب) چه چیزی (چه کسی) غلت می خورد؟ جواب ← تن (= نهاد)

د) چه کسانی را خواهم؟ جواب ← سوارانی زره پوش و کمانگیر [را] (= مفعول)

قلمرو ادبی

۶۰- در بیت زیر منظور از «دریای خون» چیست؟
«در آن دریای خون، در دشت تاریک به دنبال سر چنگیز می‌گشت»

۶۱- جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.
«در قالب چهارپاره، هر بند، شامل مصراع است؛ چهارپاره، بیشتر برای طرح مضامین ... و به کار می‌رود و رواج آن، از دوره بوده و تاکنون ادامه یافته‌است.»

قلمرو فکری

معنی شعر

۶۲- معنی بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
چو لشکر گرد بر گردش گرفتند چو کشتی بادپا در رود افکند!

درک مطلب

۶۳- کدام یک از ابیات زیر به رشادت و دلاوری سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه اشاره ندارد؟
الف) چو آتش در سپاه دشمن افتاد ز آتش هم کمی سوزنده‌تر شد
ب) بدان شمشیر تیز عافیت‌سوز در آن انبوه، کار مرگ می‌کرد
ج) خروشان، ژرف، بی‌پهنا، کف‌آلود دل شب می‌درید و پیش می‌رفت
د) شبی را تا شبی با لشکری خُرد ز تن‌ها سر، ز سرها خُود افکند

۶۴- کدام یک از مفاهیم داده‌شده از بیت زیر، دریافت نمی‌شود؟
«بدان شمشیر تیز عافیت‌سوز در آن انبوه، کار مرگ می‌کرد»
الف) پرشماری حریف ب) دلاوری فرمانده ج) وحشی‌گری دشمن د) تیزی شمشیر

۶۵- در بیت «گرت ز دست بر آید، چو نخل باش کریم / ورت ز دست نیاید، چو سرو باش آزاد» علاوه بر «آزادگی» به چه کاری توصیه می‌کند؟

پاسخ

۶۰- میدان جنگ

۶۱- به ترتیب: چهار - اجتماعی - سیاسی - مشروطه

۶۲- وقتی که لشکر او را محاصره کرد اسب را مانند کشتی در آب انداخت.

۶۳- گزینه «ج» / این بیت در توصیف رود سند است.

۶۴- گزینه د

۶۵- بخشندگی

آغازگری تنها

روان خوانی: تا غزل بعد

قلمرو زبانی

معنی واژه

۶۶- عبارت «نوعی توپ جنگی کوچک دارای دو چرخ که در زمان صفویه و قاجاریه روی شتر می‌بستند.» در توضیح کدام واژه آمده است؟

الف) بختک ب) زنبورک ج) تنوره د) کجاوه

۶۷- کدام معنی از واژه مشخص شده در عبارت «در جبهه بیرون شجاعت کارسازتر است و در این یک، درایت برنمی‌آید؟

الف) دوراندیشی ب) دانش ج) بینش د) آگاهی

۶۸- در بیت و عبارت زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) فرصت بده ای روح جنون تا غزل بعد در غیرت ما نیست که در ننگ بمیریم
ب) مور چون این بشنید، بخندید و گفت: «مردان، بار را به نیروی همت و بازوی حمیت کشند، نه به قوت تن.»

املا

۶۹- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) خبرهای تازه از سازمان ارتش و (سلاح‌ها / صلاح‌ها) سایه وحشتی بر وجودش انداخته بود.
ب) بی‌اذن و (خواست / خواست) او دست به کاری نمی‌زد.
ج) با نهیب و (صفیر / سفیر) گلوله‌های توپ روس، باز شد.
د) عملاً در هفته، دو جلسه بیشتر نمی‌توانستیم (برگذار / برگزار) کنیم.

۷۰- برای واژه مشخص شده در عبارت زیر، یک «معادل معنایی» و یک واژه «هم‌آوا» بنویسید.

«در آن روزهای غریب، نیازمند دلگرمی بودیم تا روحمان در زندان بعضی‌ها نیوسد.»

پاسخ

۶۶- گزینه ب ۶۷- گزینه الف

۶۸- غیرت (الف) و حمیت (ب) / غیرت: حمیت، تعصب / حمیت: غیرت، جوانمردی، مردانگی / درس ۱: گنج حکمت: همت

۶۹- الف) سلاح‌ها / سلاح: جمع اسلحه [صلاح: مصلحت، خیر] ب) خواست

ج) صفیر / صفیر (صدای بلند و تیز) هم‌آوا با سفیر (فرستاده، میانچی) د) برگزار

۷۰- معادل معنایی غریب ← دوری، بیگانگی / هم‌آوا ← قربت (نزدیکی، خویشی)

دستور

۷۱- تفاوت نقش دستوری واژه «شاه» را در عبارت‌های زیر بنویسید.

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

الف) سران کشور و در رأسش فتحعلی شاه در فکر تدارک سپاه برای مقابله با دست‌اندازی‌های روس‌ها بودند.
ب) عباس‌میرزا خود را برای شرکت در مراسم سلام نوروزی شاه، به تهران رسانده بود.

۷۲- در عبارت‌های زیر، «شاخص‌ها» را پیدا کنید.

الف) دکتر فروزانفر، استاد و نویسنده بزرگ معاصر، کتابی در شرح حال امام محمد غزالی نوشته‌است.
ب) او خداوند ولایت است و خواجه با امیر محمود به غزوها بوده‌است و من نبوده‌ام.

۷۳- در متن «شاهزاده نوجوان، میرزا عیسی قائم‌مقام را نه تنها وزیر خردمند، بلکه مرشد و پدر معنوی خود می‌دانست.»

الف) یک شاخص در گروه اسمی بیابید. ب) یک ترکیب اضافی پیدا کنید.

۷۴- در جمله «تبریز، این شهر کهن، مرکز فرماندهی خط مقدم دفاع، در برابر دست‌درازی‌های همسایه شمالی ایران، یعنی روسیه بود.» نقش واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

پاسخ

۷۱- الف) شاخص ب) مضاف‌الیه

۷۲- الف) دکتر - امام ب) امیر

۷۳- الف) میرزا ب) پدر خود

۷۴- به‌ترتیب: نهاد - بدل - مسند

پرورده عشق

گنج حکمت: مردان واقعی

قلمرو زبانی

معنی واژه

۷۵- در ابیات زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- الف) چون موسم حج رسید، برخاست / اشتر طلبید و محمل آراست
ب) فرزندی عزیز را به صد جهد / بنشانند چو ماه در یکی مهد

۷۶- کدام واژه‌ها در دو بیت زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

- الف) پرورده عشق شد سرشتم / جز عشق مباد سرنوشت
ب) از قضای آمده، پس از نماز، امیر کشتی‌ها بخواست و ناوی ده بیاوردند.

۷۷- در ابیات زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- الف) فرزندی عزیز را به صد جهد / بنشانند چو ماه در یکی مهد
ب) بخور تا توانی به بازوی خویش / که سعیت بود در ترازوی خویش

املا

۷۸- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) گو یارب از این (گذاغ کاری / گزاف کاری) / ب) (بیچارگی / بیچاره گی) ورا چو دیدند
ج) (مهراب / محراب) زمین و آسمان اوست / د) اشتر طلبید و (محمل / مهمل) آراست

دستور

۷۹- با توجه به بیت «برداشته دل ز کار او بخت / درماند پدر به کار او سخت»، واژه‌ای را در مصراع دوم همین بیت بیابید که نقش دستوری آن با واژه مشخص شده یکسان باشد.

۸۰- اگر جمله «این نیست طریق آشنایی» را به شیوه زبان معیار برگردانیم، دومین کلمه جمله کدام است؟

پاسخ

۷۵- محمل (الف) و مهد (ب) / محمل: کجاوه که بر شتر بندند، مهد

۷۶- سرنوشت (الف) و قضا (ب) / قضا: تقدیر، سرنوشت / ← درس ۲: قاضی بست

۷۷- جهد (الف) و سعی (ب) / جهد: کوشش، تلاش، سعی / ← درس ۱: نیکی

۷۸- الف) گزاف کاری / بیچارگی / بیچاره + ی = بیچارگی / ج) محراب / محراب (قبله): هم‌آوا با مهراب (نام شخص)

د) محمل / محمل: کجاوه که بر شتر بندند، مهد [مهمل: بیهوده]

۷۹- با واژه پدر / نقش بخت و پدر (هر دو) ← نهاد / چه کسی دل برداشت؟ بخت ← نهاد / چه کسی درماند؟ پدر ← نهاد

۸۰- طریق / صورت مرتب شده جمله ← این، طریق آشنایی نیست.

۸۱- نقش ضمیر متصل در کدام گزینه همانند نقش ضمیر مشخص شده در بیت زیر است؟

- «کز عشق به غایتی رسانم» کاو ماند اگر چه من نمانم»
 الف) عاشق تر از این کنم که هستم ب) یارب به خدایی خدایت
 ج) جز عشق مباد سرنوشتم د) توفیق دهم به رستگاری

۸۲- در کدام گزینه اجزای کلام مطابق زبان معیار است؟

- الف) بکشید سوی خانه مه خوب خوش لقا را ب) ما به فلک بوده ایم یار ملک بوده ایم
 ج) پرورده عشق شد سرشتم د) جز عشق مباد سرنوشتم

۸۳- اجزای هریک از بیت های زیر را مطابق زبان معیار مرتب کنید.

- الف) برداشته دل ز کار او بخت درماند پدر به کار او سخت
 ب) می داشت پدر به سوی او گوش کاین قصه شنید، گشت خاموش

قلمرو ادبی

۸۴- بیت «گرچه ز شراب عشق مستم / عاشق تر ازین کنم که هستم» برگرفته از منظومه داستانی «لیلی و مجنون» است؛ قالب شعری آن است.
 (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

قلمرو فکری

درک مطلب

۸۵- تفاوت نگاه به عشق را در دو بیت زیر توضیح دهید.

- الف) دریاب که مبتلای عشقم آزاد کن از بلای عشقم
 ب) کز عشق به غایتی رسانم کاو ماند اگر چه من نمانم

۸۶- یک مفهوم مشترک در دو بیت زیر بیابید

- الف) عشق بازی کار بیکاران بود عاقلش با کار بیکاران چه کار
 ب) گو یارب از این گزاف کاری توفیق دهم به رستگاری

پاسخ

۸۱- گزینه «الف» / ضمیر متصل مشخص شده نقش مفعول دارد. (من را برسان) در گزینه «الف» نیز «م» نقش مفعول دارد:

(من را عاشق تر کن) / ب) ت: مضاف الیه (خدایی تو) / ج) م: مضاف الیه (سرنوشت من) / د) م: متمم (به من توفیق بده)

۸۲- گزینه ب / شکل عادی بقیه گزینه ها: الف) مه خوب خوش لقا را سوی خانه بکشید. ج) سرشتم پرورده عشق شد. د) سرنوشتم جز عشق مباد.

۸۳- الف) بخت ز کار او دل برداشته. پدر به کار او سخت درماند. ب) پدر به سوی او گوش می داشت. کاین قصه شنید، خاموش گشت.

۸۴- مثنوی ۸۵- در گزینه الف، گوینده، عشق را بلا می پندارد و بنابراین از خدا می خواهد تا او را از عشق نجات دهد اما در گزینه ب، گوینده، برعکس تقاضا دارد که در عشق به آنچنان مرتبه ای برسد که در راه آن فدا و فنا شود.

۸۶- در هر دو بیت عشق نکوهیده و ناپسند دانسته شده است.

باران محبت

شعرخوانی: آفتاب حسن

قلمرو زبانی

معنی واژه

۸۷- معادل معنایی واژه‌های «شایستگی، لطف، بی‌غیرت، پیشگاه» را مشخص کنید.

- (الف) آن را به نظر عنایت پرورش می‌داد. (ب) هیچ‌کس استحقاق خزانگی و خزانه‌داری آن گوهر نیافته
(ج) گفت: تو را به حضرت برم که از تو خلیفتی می‌آفریند (د) زین هم‌رهان سست‌عنصر دلم گرفت

۸۸- در عبارت زیر، کدام دو کلمه با هم رابطه معنایی تضاد دارند؟

«خاک سوگند برداد به عزت و ذوالجلالی حق که مرا مبر که طاقت قُرب ندارم و تاب آن نیارم. من نهایت بُعد اختیار کردم.»

۸۹- معادل معنایی واژه مشخص‌شده، در کدام گزینه آمده‌است؟

- «ای آفتاب حُسن، برون آ، دمی ز ابر / کان چهره مُشعّش تابانم آرزوست»
(الف) الوهیت (ب) ربوبیت (ج) متألّی (د) مُشْتبه

۹۰- در عبارت و بیت زیر، کدام دو کلمه با هم رابطه معنایی تضاد دارند؟

- (الف) خاک سوگند برداد به عزت و ذوالجلالی حق که مرا مبر که طاقت قُرب ندارم.
(ب) نانم افزود و آبرویم کاست / بینوایی به از مذلتِ خواست

۹۱- معادل معنایی «راز» در کدام گزینه آمده‌است؟ آن را بنویسید.

- (الف) حضرت غنا، دیگری را به جای او نخواند و این سِرّ با دیگری در میان ننهاد.
(ب) الطاف الوهیت و حکمت ربوبیت به سِرّ ملایکه فرومی‌گفت. «إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ.»

۹۲- کدام واژه‌ها در دو متن زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

- (الف) گفت: «تو را به حضرت می‌برم که از تو خلیفتی می‌آفریند.»
(ب) منزل حافظ کنون بارگه پادشاست / دل بر دلدار رفت، جان بر جانانه شد

پاسخ

۸۷- شایستگی: استحقاق (ب) / لطف: عنایت (الف) / بی‌غیرت: سست‌عنصر (د) / پیشگاه: حضرت (ج)

۸۸- قرب و بعد / قرب: نزدیک شدن، هم‌جواری / بُعد: دوری، فاصله ۸۹- گزینه ج / مشعشع: درخشان، تابان / متألّی: درخشان، تابان / الوهیت: خدایی، خداوندی / ربوبیت: الوهیت و خدایی، پروردگاری / مُشْتبه: اشتباه‌کننده، دچار اشتباه؛ مُشْتبه شدن: به اشتباه افتادن

۹۰- عزّت (الف) و مذلت (ب) / عزت: ارجمندی، سربلندی / مذلت: خواری، فرومایگی

۹۱- گزینه الف / در گزینه «الف» ← سِرّ به معنی «راز» / در گزینه «ب» ← سِرّ به معنی «ضمیر و باطن»

۹۲- حضرت (الف) و بارگه (ب) / حضرت: آستانه، پیشگاه، درگاه / ← درس ۱: نیکی

املا

۹۳- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) من نهایت بُعد را انتخاب کردم که (غربت / قربت) را خطر بسیار است.
 (ب) خاک در کمال مذلت و (خواری / خاری) چندین ناز می کند.
 (ج) چون ابلیس، گرد (قالب / غالب) آدم برآمد، دانست که چیست
 (د) هیچ کس (خزانه گی / خزانگی) و خزانه داری آن گوهر نیافته.

۹۴- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید

- (الف) آب (حیات / حیاط) ابدی سرشتند و به آفتاب نظر می‌پروردند. (ب) بینوایی به از مذلت (خواست / خاست)
 (ج) خاک ذلیل را از حضرت عزت به چندین (اعزاز / اعزاز) می خوانند. (د) اگر به (طوء / طوع) و رغبت نیاید، به اکراه و اجبار بگیر.

دستور

۹۵- کدام یک از ابیات زیر جمله مرکب محسوب می شود؟

- (الف) گر من نظری به سنگ بر، بگمارم از سنگ، دلی سوخته بیرون آرم
 (ب) سرنشتر عشق بر رگ روح زدند یک قطره فروچکید و نامش دل شد

۹۶- «پیوند وابسته ساز» را در هریک از عبارت های زیر مشخص کنید.

- (الف) چون نوبت به دل رسید، گل دل را از بهشت بیاوردند.
 (ب) شما چه می دانید که ما را با این مشتی خاک، چه کارها از ازل تا ابد در پیش است؟
 (ج) روزکی چند صبر کنید تا من بر این یک مشت خاک، دست کاری قدرت بنمایم.

قلمرو فکری

درک مطلب

۹۷- با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«روزکی چند صبر کنید تا من بر این یک مشت خاک، دست کاری قدرت بنمایم، تا شما در این آینه، نقش های بوقلمون ببینید.
 اول نقش، آن باشد که همه را سجده او باید کرد.»

- (الف) «او» در عبارت بالا کیست؟ (ب) منظور از «مشت خاک» چیست؟ (ج) نقش های بوقلمون بیانگر چه مفهومی است؟

پاسخ

۹۳- (الف) قربت / قربت (نزدیکی، خویشی) هم آوا با غربت (دوری، بیگانگی)

(ب) خواری / خوار (پست): هم آوا با خار (تیغ گیاه) (ج) قالب / قالب (شکل، پیکر): هم آوا با غالب (چیره، پیروز) (د) خزانگی

۹۴- (الف) حیات / حیات (زندگی): هم آوا با حیاط (فضا، محوطه) (ب) خواست / خواست: هم آوا با خاست (ج) اعزاز (د) طوع

۹۵- گزینه الف / در این گونه سؤالات فقط کافی است حرف ربط وابسته ساز را بیابید. «گر» (= اگر) حرف ربط وابسته ساز است.

۹۶- (الف) چون (= وقتی که) (ب) که (ج) تا

* نکته ← (الف) اگر «تا» به معنی «وقتی که» و «زیرا که» باشد ← پیوند وابسته ساز است: به کتابخانه رفتم تا درس بخوانم.

(ب) اگر «تا» نشان دهنده زمان، مکان و مسافت باشد ← حرف اضافه است: از ساعت ۲ تا ۴ - از ازل تا ابد

۹۷- (الف) انسان یا آدم (ب) جسم انسان (ج) جلوه های گوناگون و نقش های رنگارنگ

در کوی عاشقان

گنج حکمت: چنان باش

قلمرو زبانی

معنی واژه

۹۸- واژه مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

«مرشد» به معنی کسی است که مراحل سیر و سلوک را پشت سر گذاشته که نقطه مقابل (مرید - مراد - پیر) است.

املا

۹۹- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(الف) یاران مولانا به آزار شمس (برخواستند / برخاستند) (د) پیوسته به افغان و (زاری / ذاری) و بی قراری، شمس را جست و جو می کرد. (ج) جلال الدین، روزها به شغل تدریس (می گزرانید / می گذرانید) (ب) طالبان علوم شریعت در (محظر / محضر) او حاضر شدند.

دستور

۱۰۰- با توجه به متن زیر، تفاوت دو نوع «او» را بنویسید.

«شمس، عارفی کامل و مرد حق بود و مولانا جلال الدین چون شمس را دید، نشان هایی از لطف الهی را در او یافت.»

۱۰۱- با توجه به عبارت زیر به پرسش ها پاسخ دهید.

«یاران مولانا هم که پژمردگی و دلتنگی او را در غیبت شمس دیده بودند، از کردار خود پشیمان شدند و روی به مولانا آوردند. مولانا عذرشان را پذیرفت و فرزند خود، سلطان ولد را به طلب شمس روانه دمشق کرد.»
(الف) نقش دستوری ضمیر «شان» در «عذرشان» و مرجع آن را بنویسید. (ب) یک معطوف و یک بدل در عبارت فوق بیابید.

۱۰۲- «نقش تبعی» در کدام گزینه متفاوت است؟

(الف) شاه از قدرت همسایه شمالی خود، روسیه، کم و بیش آگاهی داشت.
(ب) این پیک ها و نامه ها عاقبت در دل شمس تأثیر بخشید.
(ج) او و مادر، هردو، آنها را از مادر بزرگشان به یاد داشتند.
(د) مولانا عذرشان را پذیرفت و فرزند خود، سلطان ولد، را به طلب شمس روانه دمشق کرد.

پاسخ

۹۸- مرید (الف) برخاستند (ب) زاری (ج) می گذرانید (د) محضر

۱۰۰- (اول): حرف عطف / و (دوم): حرف ربط (پیوند هم پایه ساز)

۱۰۱- (الف) مضاف الیه (عذر آنها) و مرجع آن ← یاران مولانا (ب) معطوف: دلتنگی / بدل: سلطان ولد

۱۰۲- گزینه ب / در گزینه «ب»، نقش تبعی «معطوف» (نامه ها) و در بقیه گزینه ها، بدل /

(الف) روسیه: بدل از «همسایه شمالی خود» / (ج) «هر دو»، بدل از «او و مادر» / (د) سلطان ولد: بدل از «فرزند خود»

۱۰۳- با توجه به متن زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«دکتر غلامحسین یوسفی، استاد بزرگ ادبیات فارسی، کتاب‌های گلستان و بوستان سعدی را تصحیح کرده‌است.»
الف) معطوف را مشخص کنید. ب) کدام کلمه «شاخص» است؟ ج) کدام واژه «هسته» گروه بدلی است؟

۱۰۴- با توجه به عبارت زیر، درستی یا نادرستی گزینه‌ها را مشخص کنید.

«خویشان و پیوستگان، بسیار نگران و بی‌قرار بودند و «سلطان ولد»، فرزند مولانا، هر دم بی‌تابانه به بالین پدر می‌آمد.»
الف) در این عبارت دو معطوف به کار رفته‌است. درست / نادرست ب) مولانا بدل است. درست / نادرست

۱۰۵- با توجه به ابیات زیر، به سؤالات پاسخ دهید.

- به روز مرگ، چو تابوت من روان باشد گمان مبر، که مرا درد این جهان باشد
- برای من مگری و، مگو دریغ! دریغ! به دام دیو درافتی، دریغ آن باشد
الف) در بیت اول چند متمم وجود دارد؟ ب) یک حرف ربط وابسته‌ساز مشخص کنید.
ج) کدام واژه در بیت دوم نقش تبعی دارد؟ د) «مسند» در جمله آخر، صفت اشاره است. درست / نادرست

قلمرو ادبی

۱۰۶- جاهای خالی را پر کنید.

«..... از مولانا درخواست نمود کتابی به طرز سنایی یا عطار به نظم آورد. مولانا بی‌درنگ از دستار خود کاغذی که مشتمل بود بر هجده بیت از آغاز مثنوی، بیرون آورد.»

قلمرو فکری

درک مطلب

۱۰۷- مفاهیم «معاد، دوری از هوای نفس، سیر به‌سوی عالم معنویت» در کدام ابیات وجود دارد؟

الف) هر نفس آوازِ عشق می‌رسد از چپ و راست / ما به فلک می‌رویم، عزم تماشا که راست؟
ب) برای من مگری و، مگو دریغ! دریغ! / به دام دیو درافتی، دریغ آن باشد
ج) کدام دانه فرورفت در زمین که نرسد؟ / چرا به دانه انسانیت این گمان باشد؟

پاسخ

۱۰۳- الف) بوستان یا بوستان سعدی ب) دکتر ج) استاد (استاد بزرگ ادبیات فارسی: گروه بدلی)

۱۰۴- الف) درست (واژه «پیوستگان» به «خویشان» معطوف شده‌است و واژه «بی‌قرار» به «نگران» ب) نادرست (مولانا: مضاف‌الیه) / فرزند مولانا، بدل از سلطان ولد

۱۰۵- الف) دو تا (روز: متمم / م در مرا = برای من) ب) چو ج) دریغ (دوم): نقش تبعی تکرار / د) نادرست است («آن» ضمیر اشاره است)

۱۰۶- به‌ترتیب: حسام‌الدین - الهی‌نامه - منطق‌الطیر

۱۰۷- معاد ← ج / دوری از هوای نفس ← ب / سیر به‌سوی عالم معنویت ← الف

ذوق لطیف

روان‌خوانی: میثاق دوستی

قلمرو زبانی

معنی واژه

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱۰۸- در عبارت‌های زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- خاله‌ام با همه تمکّنی که داشت، به زندگی درویشانه‌ای قناعت کرده بود.
- با این‌همه، حضرت غنا، دیگری را به‌جای او نخواند.

۱۰۹- در عبارت زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

«من در آن اتاق کوچک و تاریک با او آشنا شدم نظیر همان حجره‌هایی که خود سعدی در آن نشسته بود.»

۱۱۰- یک واژه از گزینه «الف» و یک واژه از گزینه «ب» انتخاب کنید که معنای آن‌ها یکسان باشد. معنی آن‌ها را بنویسید.

- الف) گویی در پالیز سعدی می‌چریدیم؛ از بوته‌ای به بوته‌ای و از شاخی به شاخی.
- ب) نادره کبکی به جمال تمام شاهد آن روضه فیروزه‌فام

۱۱۱- در عبارت و بیت زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- الف) عزیزترین رفقای من که حُسن سیرت را با صباحت توأم داشت، لبخندی زده گفت: «من می‌خواهم بازرگانی را پیش گیرم.»
- ب) نادره کبکی به جمال تمام شاهد آن روضه فیروزه‌فام

۱۱۲- واژه مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) «شعر نمادین و آمیخته به مَثَل و داستان» معنی شعر (تمثیلی - غنایی - حماسی) است.
- ب) پارچه کلفت که از کوبیدن و مالیدن پشم یا کرک به‌دست می‌آید، معنی واژه (کلاف - الیاف - نمد) است.

املا

۱۱۳- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) چند بچه‌اش همگی در (شیرخوارگی / شیرخارگی) مرده بودند. ب) از کمک به یکدیگر (فروگزاری / فروگذاری) ننماییم.
- ج) پیشامد ناگوار را فاجعه‌ای (بینگارد / بیانگارد)
- د) خانه کهن‌سالی بود و بر سر هم نکبت‌بار، (آری / عاری) از هرگونه امکان آسایش.

پاسخ

۱۰۸- تمکن و غنا / تمکن: توانگری، ثروت / غنا: بی‌نیازی، توانگری ← درس ۷: جمال و کمال

۱۰۹- پالیز (الف) و روضه (ب) / پالیز: باغ، جالیز / روضه: باغ، گلزار / ← درس ۲: شعرخوانی: زاغ و کبک

۱۱۱- صباحت (الف) و جمال (ب) / صباحت: زیبایی، جمال / ← درس ۹: میثاق دوستی + درس ۲: شعرخوانی: زاغ و کبک

۱۱۲- الف) تمثیلی (ب) نمد (۱۱۳- الف) شیرخوارگی (ب) فروگذاری (ج) بینگارد / ب + انگارد = بینگارد / عاری (عاری: بدون، فاقد)

قلمرو ادبی

۱۱۴- عبارت «در زبان فارسی، احدی نتوانسته است مانند او حرف بزند و در عین حال، نظیر حرف زدن او را هر روز در هر کوچه و بازار می شنویم.» بیانگر کدام ویژگی سبک سعدی است؟
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

قلمرو فکری

معنی نثر

۱۱۵- معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
نمی دانست در کجا ریشه بدواند.

درک مطلب

۱۱۶- مقصود از «کورمال کورمال ادبی» در عبارت زیر چیست؟
«از آنجا که مربی کارآموده‌ای نداشت، در همین کورمال کورمال ادبی آغاز به راه رفتن کردم.»

۱۱۷- در جمله «هر دو چنان بودیم که گویی در پالیز سعدی می چریدیم.» مقصود نویسنده از «پالیز» و «چریدن» چیست؟

پاسخ

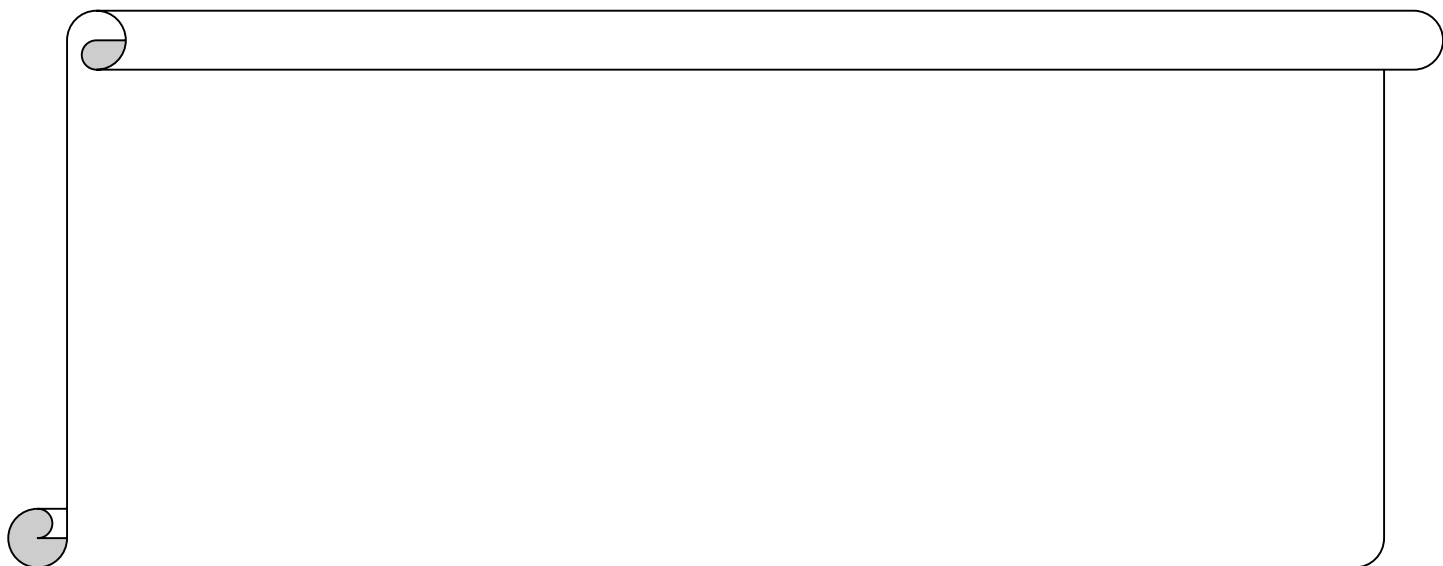
۱۱۴- سهل ممتنع بودن

۱۱۵- نمی دانست در کجا ساکن شود یا اقامت کند.

۱۱۶- یادگیری مقدماتی ادبیات

۱۱۷- پالیز: آثار سعدی (کلیات سعدی) / چریدن: مطالعه و بهره‌مندی

نوبت دوم

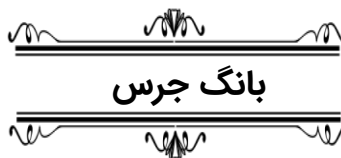
بخش دوم

درس ۱۰ تا ۱۸

از سؤال ۱۱۸ تا ۲۰۵

فصل پنجم: ادبیات انقلاب اسلامی

بانگ جرس

درس دهم

گنج حکمت: به یاد ۲۲ بهمن

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱۱۸- معادل معنایی واژه‌های «خیک، رخصت، قطره، زدودن» را بنویسید.

الف) جز تو که فرات، رُشحه‌ای از یم توست
ب) باید به مژگان رُفت گرد از طور سینین
ج) به بار عام رحمت الهی راه یافتیم.
د) دریا نشنیدم که کشد مَشک به دوش

۱۱۹- در بیت و عبارت زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) جانان من برخیز بر جولان برانیم زان جا به جولان، تا خط لبنان برانیم
ب) بزرگان طوایف برای رسیدن به حکومت‌های ولایات، کشور را میدان تاخت‌وتاز و کشتار و تباهی کرده‌اند.

۱۲۰- در ابیات زیر کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) جانان من برخیز و بشنو بانگ چاووش آنک امام ما عَلم بگرفته بر دوش
ب) چون رایت عشق آن جهانگیر شد چون مه لیلی آسمان‌گیر

پاسخ

۱۱۸- خیک: مشک (د) / رخصت: بار (ج) / قطره: رُشحه (الف) / زدودن: رُفت (ب)

۱۱۹- جولان (مصراع دوم) و تاخت‌وتاز (ب) ← درس ۵: آغازگری تنها

۱۲۰- علم (الف) و رایت (ب) / عَلم: پرچم، بیرق / رایت: بیرق، پرچم، درفش / ← درس ۶: پرورده عشق

املا

۱۲۱- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) دل بر عبور از سدّ (خار / خوار) و خاره بندید
 ب) بانگ از جرّس (برخواست / برخاست) وای من خموشم
 ج) (فرض / فرز) است فرمان بردن از حکم جلودار
 د) آنک امام ما (آلم / عَلم) بگرفته بر دوش

دستور

۱۲۲- نقش دستوری واژه «کعبه» در مصراع «ای کعبه به داغ ماتمت، نیلی پوش» با نقش کدام واژه در بیت زیر یکسان است؟
 «جانان من برخیز و بشنو بانگ چاووش آنک امام ما عَلم بگرفته بر دوش»

قلمرو فکری

درک مطلب

۱۲۳- مفهوم مشترک قسمت‌های مشخص شده را بنویسید. (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

- وقت است تا برگ سفر بر باره بندید
 دل بر عبور از سدّ خار و خاره بندید
 وادی پر از فرعونیان و قبطیان است
 موسی جلودار است و نیل اندر میان است

۱۲۴- با توجه به بیت «جز تو که فرات، رَشحه‌ای از یمِ توست / دریا نشنیدم که کِشد مَشک به دوش»:
 الف) بیت فوق کدام ویژگی حضرت ابوالفضل را توصیف می‌کند؟ بخشندگی یا عظمت؟
 ب) کدام واژه‌ها تقابل مفهومی دارند؟

۱۲۵- مفهوم و مصداق واژه مشخص شده در کدام گزینه با سایر گزینه‌ها تفاوت دارد؟

- الف) جانان من برخیز و بشنو بانگ چاووش
 ب) مقصد دیار قدس همپای جلودار
 ج) یعنی کلیم آهنگ جان سامری کرد
 د) وادی پر از فرعونیان و قبطیان است

۱۲۶- با توجه بیت «فرمان رسید این خانه از دشمن بگیرید / تخت و نگین از دست اهریمن بگیرید» مصداق «دشمن» را در بیت زیر مشخص کنید.

- یعنی کلیم آهنگ جان سامری کرد
 ای یاوران، باید ولی را یآوری کرد

۱۲۷- با توجه به مفهوم بیت زیر، تأسف و اندوه شاعر از چیست؟

- از هر کران بانگ رحیل آید به گوشم
 بانگ از جرّس برخاست وای من خموشم

پاسخ

- ۱۲۱- الف) خار / خار (تیغ گیاه): هم‌آوا با خوار (پست، ذلیل) ب) برخاست / خاست (برخواست، بلند شد) هم‌آوا با خواست (طلبید، خواهش، اراده) ج) فرض / قرض: واجب، ضروری [فرز: چالاک، چابک] د) علم / عَلم (پرچم، بیرق) هم‌آوا با آلم (درد و رنج)
 ۱۲۲- امام / کعبه و امام نقش نهاد دارند. ای [کسی که] کعبه به داغ ماتمت، نیلی پوش است. (حذف منادا و فعل «است») / نیلی پوش: مسند / جانان: منادا / بانگ: مفعول / علم: مفعول ۱۲۳- وجود مشکلات و موانع ۱۲۴- الف) عظمت ب) رَشحه (قطره) و یم (دریا)
 ۱۲۵- گزینه د / قبطیان به‌جای اسرائیلی‌ها به‌کار رفته اما منظور از سایر موارد مشخص شده امام خمینی است.
 ۱۲۶- سامری / سامری: نام مردی از بنی اسرائیل که مردم را به پرستش گوساله طلایی فراخواند.
 ۱۲۷- سکوت و بی‌حرکتی، علی‌رغم خیزش همگانی

یاران عاشق

شعرخوانی: صبح بی‌تو

قلمرو زبانی

املا

۱۲۸- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف (صفر / سفر) بر مدار خطر کرده‌اند ب (خواستم / خاستم) از رنجش دوری بگویم، یادم آمد

دستور

۱۲۹- با توجه به انواع صفت بیانی، ساخت کدام واژه در هر گروه با بقیه متفاوت است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

الف ۱- سحرزاد ۲- زخم‌دار ۳- جهان‌آفرین ۴- نیلی‌پوش
ب ۱- ایرانی ۲- کبریایی ۳- نورانی ۴- شکاری

۱۳۰- کدام گزینه «صفت فاعلی» مطابق ساختار واژه «توانا» است؟

الف رؤیا ب کوشا ج چرا د پروا

۱۳۱- برای الگوهای زیر نمونه مناسب از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف اسم + ین = صفت نسبی (سنگین - غمگین) ب اسم + گر = صفت فاعلی (توانگر - زرگر)

۱۳۲- براساس الگوی «اسم + بن مضارع = صفت» یک واژه مثال بنزید.

۱۳۳- در عبارت «پادشاه ستمگر شبی در خواب می‌بیند سه تن مرد جنگی قصد او می‌کنند و یکی از آنان او را به ضرب گرز از پا درمی‌آورد.»

الف) یک صفت بیانی فاعلی و یک صفت بیانی نسبی مشخص کنید. ب) چند ترکیب اضافی به کار رفته‌است؟

۱۳۴- با توجه به بیت «بین لاله‌هایی که در باغ ماست / خموشند و فریادشان تا خداست» به پرسش‌ها پاسخ دهید.

الف) نقش دستوری «خموش» را بنویسید. ب) مرجع ضمیر «شان» را مشخص کنید.
ج) رابطه معنایی «لاله و باغ» را بنویسید. د) فعل «است»، در مصراع اول، اسنادی است یا غیراسنادی؟

پاسخ

۱۲۸- الف) سفر / مسافرت هم‌آوا با صَفَر (ماه قمری) ب) خواستم / خواستن (طلب کردن) هم‌آوا با خاستن (برخاستن، بلند شدن)

۱۲۹- الف) ۱ (سحرزاد = سحرزاده: صفت مفعولی و بقیه کلمات: صفت فاعلی) ب) ۳ (نورانی: اسم + انی و بقیه کلمات: اسم + ی)

۱۳۰- گزینه «ب» / واژه «کوشا» مانند «توانا» از بن مضارع + «ا» ← صفت فاعلی / الف) اسم / ج) بن مضارع + «ا» ← اسم /

د) اسم (الف در رؤیا و پروا مال خود کلمه است) ۱۳۱- الف) سنگین: سنگ (اسم) + ین / غمگین: غم + گین / ب) زرگر (توانگر: بن + گر)

۱۳۲- خداشناس، درس خوان ۱۳۳- الف) صفت فاعلی: ستمگر / صفت نسبی: جنگی ب) دو تا: قصد او - ضرب گرز

۱۳۴- الف) مسند (خموش هستند) / ب) لاله‌ها ج) تضمن د) غیراسنادی (وجود دارد)

قلمرو ادبی

حفظ شعر

۱۳۵- بیت زیر را به شکل درست کامل کنید.

جغد بر ویرانه می خواند به انکار تو اما

۱۳۶- مصراع به هم ریخته زیر را مرتب کنید. سپس بیت را به صورت کامل بنویسید.

«است - بی تو - عشق بازی - کار - تعطیل - می گویند»

۱۳۷- بیتی از شعر «صبح بی تو» سروده قیصر امین پور بنویسید که در آن واژه های «قفل» و «کلید» (هر دو) به کار رفته است.

قلمرو فکری

معنی شعر

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱۳۸- معنی بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

از آنها که خونین سفر کرده اند سفر بر مدار خطر کرده اند

درک مطلب

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱۳۹- مصراع دوم بیت زیر به چه مفهومی اشاره دارد؟

چه جانانه چرخ جنون می زنند / دف عشق با دست خون می زنند

۱۴۰- مفهوم کلی بیت «مگو سوخت جان من از فرط عشق / خموشی است هان، اولین شرط عشق» بر چه نکته ای تأکید می کند؟

پاسخ

۱۳۵- خاک این ویرانه ها بویی از آن گنجینه دارد

۱۳۶- بی تو می گویند تعطیل است کار عشق بازی / عشق اما کی خبر از شنبه و آدینه دارد

۱۳۷- ناگهان قفل بزرگ تیرگی را می گشاید / آن که در دستش کلید شهر پرآینه دارد

۱۳۸- از آنها که به شهادت رسیدند و خطر را پذیرفتند

۱۳۹- باشتیاق به استقبال شهادت رفتن

۱۴۰- سکوت و رازداری

۱۴۱- معادل معنایی واژه‌های «تنها، فریاد، آشپز، شتابان» را بنویسید.

(الف) از هر طرف، نفیر برآمد. کشتی گیر پایش بگرفت. (ب) استعداد مجرد، جز حسرت روزگار نیست.
(ج) سبک سوی پیران آن کشورش (د) در لباس خوالیگری چالاک، خورش‌هایی حیوانی به او می‌خوراند

۱۴۲- در ابیات زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

(الف) هم آنگه یکایک ز درگاه شاه برآمد خروشیدن دادخواه
(ب) ناگهان قفل بزرگ تیرگی را می‌گشاید آن که در دستش کلید شهر پرآینه دارد

۱۴۳- معادل معنایی واژه مشخص شده در کدام گزینه نیامده است؟

«این شیخ همیشه شاب، پیرترین و جوان‌ترین شاعر زبان فارسی، معلم اول، که هم هیبت یک آموزگار را دارد و هم مهر یک پرستار، چشم عقاب و لطافت کبوتر.»

(الف) بگیر ای جوان، دست درویش پیر (ب) منم پور ایران و نام آورم (ج) به شهر اندرون هر که بُرنا بُدند

املا

۱۴۴- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(الف) هنر (خار / خوار) شد، جادویی ارجمند (ب) بدر در میدان او (هلالی / حلالی) بودی و رستم به دستان او زالی.
(ج) همان‌گه ز بازار (برخواست / برخاست) گرد (د) سپاهی بر او انجمن شد، نه (خرد / خورد)

دستور

۱۴۵- اجزای جمله دوم بیت زیر را مطابق زبان معیار مرتب کنید.

«خروشید و زد دست بر سر ز شاه که شاهان منم کاوه دادخواه»

پاسخ

۱۴۱- تنها: مجرد (ب) / فریاد: نفیر (الف) / آشپز: خوالیگر (د) / شتابان: سبک (ج)

۱۴۲- یکایک (الف) و ناگهان (ب) / یکایک: ناگهان / ← درس ۱۱: شعرخوانی: صبح بی‌تو

۱۴۳- گزینه ب / شاب: برنا، جوان / پور: پسر، فرزند مذکر / ← درس ۹: ذوق لطیف + درس ۱: نیکی

۱۴۴- (الف) خوار (ب) هلالی (ج) برخاست (د) خرد

توضیحات: (الف) خوار (پست، بی‌ارزش): هم‌آوا با خار (تیغ گیاه) (ب) هلال: ماه نو؛ ماهی که به شکل کمان است. [حلال: روا، جایز]

(ج) خاست (برخواست، بلند شد): هم‌آوا با خواست (طلبید، خواهش، اراده)

(د) خُرد (کوچک، کم): هم‌آوا با خورد (از مصدر «خوردن»): مثال: خردسال، خرده حساب، پول خُرد / سالخورده، خوردوخوراک، پس خورده

۱۴۵- ز شاه دست بر سر زد یا دست ز شاه بر سر زد.

۱۴۶- کاربرد «را» در بیت «بیوید کاین مهتر آهرمن است / جهان آفرین را به دل دشمن است» چیست؟

۱۴۷- تفاوت دستوری «م» در قافیه بیت زیر چیست؟

«یکی بی‌زیان مرد آهنگرم / ز شاه آتش آید همی بر سرم»

۱۴۸- هریک از واژه‌های مشخص شده زیر، در گذر زمان مشمول کدام یک از وضعیت‌های چهارگانه است؟

الف) گر تیغ بارد گو ببارد، جان سپر کن / ب) سوگند به روی همچو ماهت

ج) لبی پر ز خنده، دلی پر امید

قلمرو فکری

درک مطلب

۱۴۹- بیت «هنر خوار شد جادویی ارجمند / نهان راستی، آشکارا گزند» به کدام پدیده اجتماعی اشاره دارد؟

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱۵۰- مصراع دوم بیت «تو شاهی و گر ازدها پیکری / نباید زدن داستان، آوری» بر چه موضوعی تأکید دارد؟

۱۵۱- در بیت «شماریت با من نباید گرفت / بدان تا جهان مآند اندر شگفت»، کاوه از ضحاک چه درخواستی دارد؟

۱۵۲- با توجه به عبارت زیر، دوران کودکی فریدون شبیه زندگی کدام پیامبر الهی است؟

«سرانجام، یکی از ایشان می‌گوید که زبونی ضحاک به دست کسی انجام خواهد شد که هنوز از مادر نزاده‌است. همین اشاره کافی است که پادشاه بدمنش به جست‌وجوی چنین نوزادی فرمان دهد.»

۱۵۳- با توجه به عبارت «علم در همه بابی لایق است و عالم در آن باب بر همه فایق، استعداد مجرد، جز حسرت روزگار

نیست». نویسنده کدام عامل را در موفقیت مهم‌تر می‌داند؟

الف) داشتن علم / ب) شایستگی ذاتی / ج) نیروی بدنی

پاسخ

۱۴۶- نوع «را»: فک اضافه / جهان آفرین را دشمن: دشمن جهان آفرین (جهان آفرین: صفت جانشین اسم = خدای جهان آفرین)

۱۴۷- «م» در مصراع اول مخفف فعل اسنادی «هستم» است و در مصراع دوم، ضمیر و نقش آن «مضاف‌الیه» است. (بر سر من)

۱۴۸- الف) سپر: هم معنای قدیم خود را حفظ کرد و هم معنای جدید گرفت.

ب) سوگند: با از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید، به دوران بعد منتقل شد.

ج) خنده: با همان معنای قدیم و بدون تغییر به حیات خود ادامه می‌دهد.

۱۴۹- از بین رفتن ارزش‌ها (رواج ناهنجاری‌ها) / بی‌ارزش شدن فضایل اخلاقی

۱۵۰- مذاکره و گفت‌وگو کردن (داستان زدن: گفت‌وگو کردن، سخن گفتن)

۱۵۱- ضحاک برای اقدام ظالمانه خود حساب پس بدهد. (شمار گرفتن: حساب پس دادن)

۱۵۲- حضرت موسی (فرعون نیز در تکاپوی جستن کودکان به قصد پیدا کردن حضرت موسی بود). ۱۵۳- گزینه الف

حملة حیدری

شعرخوانی: وطن

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱۵۴- یک واژه در بیت «الف» با یک واژه در بیت «ب» رابطه معنایی مترادف دارد. آن‌ها را بنویسید.

الف) همه برده سر در گریبان فرو
ب) زَنّخدان فروبرد چندی به جیب
نشد هیچ کس را هوس، رزم او
که بخشنده، روزی فرستد ز غیب

۱۵۵- در ابیات زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) چو آن آهنین کوه آمد به دشت
ب) نهادند آوردگاهی چنان
همه رزمگه کوه فولاد گشت
که کم دیده باشد زمین و زمان

۱۵۶- یک واژه در بیت «الف» با یک واژه در بیت «ب» رابطه معنایی مترادف دارد. آن‌ها را بنویسید.

الف) که ناگاه عمرو آن سپهر نبرد
ب) به زیر باره می‌نالید از درد
برانگیخت ابرش برافشانند گرد
سوار زخم‌دار نیم‌مرده

۱۵۷- در ابیات زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) چنین آن دو ماهر در آداب ضرب
ب) چو بگذشت از پسِ آن جنگ دشوار
ز هم رد نمودند هفتاد حرب
از آن دریای بی‌پایاب، آسان

۱۵۸- کدام واژه‌ها در ابیات زیر، معنای مشترکی به ذهن می‌رسانند؟

الف) به‌سوی هژیر ژبان کرد رو
ب) شجاع غضنفر، وصی نبی
به پیشش برآمد شه جنگ‌جو
نهنگ یم قدرت حق، علی

پاسخ

۱۵۴- گریبان (الف) و جیب (ب) / درس ۱: نیکی

۱۵۵- رزمگه (الف) و آوردگاه (ب) / رزمگه ← مخفف رزمگاه، میدان جنگ / آوردگاه ← میدان جنگ، نبردگاه

۱۵۶- ابرش (الف) و باره (ب) ← (هر دو) به معنی «اسب» / ← درس ۳: در امواج سند

۱۵۷- حرب (الف) و جنگ (ب) / ← درس ۳: در امواج سند

۱۵۸- هژیر (الف) و غضنفر (ب) ← (هر دو) به معنی «شیر»

املا

۱۵۹- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) (آلم / عَلم) کرد شمشیر آن اژدها (ب) چنین آن دو ماهر در آداب (ضرب / زرب)
(ج) بزد بوسه بر دست او (جبرئیل / جبرعیل) (د) دفاع از وطن، کیش (فرزانه‌گی / فرزانه‌گی) ست

۱۶۰- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) برِ مصطفی (بهر / بحر) رخصت دوید (ب) از او (خاست / خواست) دستوری اَمّا ندید
(ج) (بیافشرد / بیفشرد) چون کوه پا بر زمین (د) (بخایید / بخوایید) دندان به دندان کین

دستور

۱۶۱- کدام یک از واژه‌های مشخص شده، هستهٔ گروه خود نیستند؟

- دفاع از وطن، کیش فرزانه‌گی ست گذشتن ز جان، رسم مردانه‌گی ست

۱۶۲- با توجه به بیت «چو شیر خدا راند بر خصم، تیغ به سر کوفت شیطان دو دست دریغ»:

- (الف) هستهٔ اولین گروه اسمی به کاررفته در بیت، کدام کلمه است؟
(ب) در گروه مفعولی مصراع دوم، «هسته» کدام است؟

۱۶۳- در بیت زیر، واژهٔ «سپر» با کدام واژه نقش دستوری یکسان دارد؟

- «سپر بر سر آورد، شیر اله عَلم کرد شمشیر آن اژدها»

پاسخ

۱۵۹- شکل درست: (الف) علم / علم (پرچم، بیرق) هم‌آوا با آلم (درد و رنج) (ب) ضرب (ج) جبرئیل (د) فرزانه‌گی (= فرزانه + ی)

۱۶۰- (الف) بهر / بهر (برای) هم‌آوا با بحر (دریا) (ب) خواست (ج) بیفشرد / ب + افشرد = بیفشرد (د) بخایید

۱۶۱- «مردانه‌گی» وابستهٔ پسین برای «رسم» است و هسته نیست.

«وطن» ← هستهٔ گروه متممی / «کیش» ← هستهٔ گروه مسندی / «گذشتن» ← هستهٔ گروه نهادی است

۱۶۲- (الف) اولین گروه اسمی، «شیر خدا» است و هستهٔ آن «شیر» است.

(ب) «دو دست دریغ» گروه مفعولی و هستهٔ آن «دست» است.

۱۶۳- شمشیر / سپر و شمشیر (هر دو) ← مفعول هستند. / شیر اله سپر را بر سر آورد. آن اژدها شمشیر را علم کرد.

***** قلمرو ادبی *****

حفظ شعر

۱۶۴- با توجه به شعرهای حفظی در بیت زیر، برخی واژه‌ها جابه‌جا شده‌اند؛ آن‌ها را در جای خود قرار دهید.
«مرا در افلاک اوج عزت توست کیمیا چشمان من به خاک توست»

۱۶۵- ابیات زیر را به شکل درست کامل کنید.

الف) که با او چنین است پیمان من
ب) کسی کز بدی، دشمن میهن است

***** قلمرو فکری *****

درک مطلب

۱۶۶- واژه‌های مشخص شده در بیت زیر، معرف کدام شخصیت‌های تاریخی هستند؟
سپر بر سر آورد، شیر اله علم کرد شمشیر آن اژدها
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱۶۷- هریک از ابیات زیر در توصیف چه کسی است؟

الف) پیامد به دشت و نفس کرد راست پس آن‌گه باستاد هم‌رمز خواست
ب) بر مصطفی بهر رخصت دوید از او خواست دستوری امّا ندید
ج) حبیب خدای جهان‌آفرین نگه کرد بر روی مردان دین

۱۶۸- بیت «چنین آن دو ماهر در آداب ضرب ز هم رد نمودند هفتاد حرب» بیانگر حمله است یا دفاع؟

۱۶۹- شاعر در بیت زیر ضعیف و ناتوان شدن دشمن را در اثر چه عاملی می‌داند؟

چنان دید بر روی دشمن ز خشم که شد ساخته کارش از زهر چشم

۱۷۰- مفهوم مصراع دوم بیت «چو آن آهنین کوه آمد به دشت همه رزمگه کوه فولاد گشت» کدام گزینه است؟

الف) تنومندی عمرو ب) شجاعت عمرو ج) سرسختی عمرو

پاسخ

۱۶۴- مرا اوج عزت در افلاک توست به چشمان من کیمیا خاک توست

۱۶۵- الف) کنم جان خود را فدای وطن ب) به یزدان، که بدتر ز اهریمن است

۱۶۶- شیر اله: حضرت علی / اژدها: عمرو

۱۶۷- الف) عمرو بن عبود ب) حضرت علی (ع) ج) پیامبر اسلام (ص) ۱۶۸- دفاع

۱۶۹- نگاه خشمگینانه حضرت علی (ع) ۱۷۰- گزینه الف: آن قدر تنومند بود انگار تمام میدان را پر کرد.

کبوتر طوقدار

گنج حکمت: مهمان ناخوانده

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱۷۱- معادل معنایی واژه‌های «انبوه، رفت‌وآمد، دوستداری، هوشمندی» را بنویسید.

الف) بدین خصلت پسندیده و سیرت ستوده در موالات تو صافی تر گردد. (ب) اختلاف صیادان آن جا متواتر.
ج) آن موش را زیر نام بود، با دَهای تمام (د) در حوالی آن بر درختی بزرگ گشن، خانه داشت

۱۷۲- در عبارت «می‌ترسم که اگر از گشادن عقده‌های من آغاز کنی ملول شوی و بعضی از ایشان در بند بمانند و چون من بسته باشم - اگرچه ملالت به کمال رسیده باشد - اِهمال جانب من جایز نشمری.» واژه مشخص شده در کدام معنی نیامده است؟

الف) کوتاهی کردن (ب) سهل‌انگاری کردن (ج) آزرده کردن (د) کم‌کاری کردن

۱۷۳- در عبارات زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) گفت: مرا بدین ملامت نباید کرد که من ریاست این کبوتران تکفل کرده‌ام.
ب) در هنگام بلا شرکت بوده‌است، در وقت فراغ موافقت اولی‌تر، و آلا طاعنان مجال وقعت یابند.

۱۷۴- در عبارات زیر، دو واژه از گزینه «الف» با دو واژه از گزینه «ب» با هم مترادف معنایی دارند. آن واژه‌ها را بیابید.
الف) صیاد پیش آمد و جال بازکشید و حبه بینداخت و در کمین بنشست.
ب) چندان که دانه بدیدند، غافل‌وار فرودآمدند و جمله در دام افتادند و صیاد شادمان گشت.

املا

۱۷۵- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) مرا (قضای / غزای) آسمانی در این ورطه کشید.
ب) ایشان حقوق مرا به طاعت و مناصحت (بگزاردند / بگذارند)
ج) در وقت (فراغ / فراق) موافقت اولی‌تر.
د) حالی (ثواب / صواب) آن باشد که به طریق تعاون قوتی کنید

۱۷۶- از میان گروه‌های زیر، املاي چهار واژه درست نیست؛ شکل درست آن‌ها را بنویسید.

مؤونت و مظاهرت - مجال وقعت - خصلت پسندیده - سیرت ستوده - صقت دوستان - قفای ایشان - بر سبیل اعتزار - دَهای تمام - مواجب صیادت - طاعت و مطاوعت - التفات نمودن

پاسخ

۱۷۱- انبوه: گشن (د) / اختلاف: رفت‌وآمد (ب) / دوستداری: موالات (الف) / هوشمندی: دها (ج) ۱۷۲- گزینه ج

۱۷۳- ملامت (الف) و وقیعت (ب) / ملامت: سرزنش / وقیعت: بدگویی، سرزنش، عیب‌جویی

۱۷۴- جال (الف) و دام (ب) / حبه (الف) و دانه (ب) ۱۷۵- الف) قضا / قضا (سرنوشت): هم‌آوا با غذا (خوراک) و غزا (جنگ)
ب) بگزاردند (ج) فراغ / فراغ: آسایش، آرامش [فراق: دوری، جدایی] (د) صواب / صواب (درست): هم‌آوا با ثواب (پاداش)

۱۷۶- شکل درست: معونت - ثقت - اعتذار - صیادت

دستور

۱۷۷- نوع «را» را مشخص کنید.

الف) آن موش را زیرا نام بود. ب) این مرد را کاری افتاد که می‌آید.

قلمرو فکری

معنی نثر

۱۷۸- معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)
گرازان به تگ ایستاد.

درک مطلب

۱۷۹- عبارت «صیاد در پی ایشان ایستاد.» بیانگر توقف است یا حرکت؟

۱۸۰- با توجه به عبارت زیر، در چه صورت سرزنش کنندگان، بدگویی می‌کنند؟
«در هنگام بلا شرکت بوده‌است، در وقت فراغ موافقت اولی‌تر، و آلا طاعنان مجال وقیعت یابند.»

۱۸۱- با توجه به عبارت «مرا بدین ملامت نباید کرد که من ریاست این کبوتران تکفل کرده‌ام و ایشان را از آن روی بر من حقی واجب شده‌است.» چرا کبوتران، حقی بر گردن مطوقه دارند؟

۱۸۲- با توجه به عبارت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«مطوقه چون بدید که صیاد در قفای ایشان است، یاران را گفت: این ستیزه‌روی در کار ما به‌جَد است و تا از چشم او ناپیدا نشویم، دل از ما برنگیرد.»

الف) منظور از «ستیزه‌روی» چه کسی است؟ ب) مطوقه راه ناامید کردن صیاد را در چه کاری می‌داند؟
ج) مفهوم عبارت مشخص‌شده، ناامیدی است یا نارضایتی؟

پاسخ

۱۷۷- الف) فک اضافه: نام آن موش زیرا بود ب) حرف اضافه: برای این مرد کاری افتاد

۱۷۸- خرامان (با ناز و تکبر) شروع به دویدن کرد.

۱۷۹- حرکت / ایستاد: حرکت کرد

۱۸۰- در صورت عدم مشارکت و همراهی

۱۸۱- به دلیل پذیرش ریاست از سوی مطوقه

۱۸۲- الف) صیاد ب) در معرض دید او نبودن ج) ناامیدی

قصه عینکم

روان خوانی: دیدار

معنی واژه

- ۱۸۳- معادل معنایی واژه‌های «دژ، آموختن، سرخ، سرزنش» را در عبارت‌های زیر بیابید.
 الف) گه‌گاه در محضر مدرس تلمذ می‌کرد. (ب) سنگ روی سنگ، برای ساختن ارکی به رفعت ایمان.
 ج) پدرم بدوبیراه می‌گفت. مادرم شماتتم می‌کردم. (د) پایم به توپ نمی‌خورد؛ بور می‌شدم.

۱۸۴- در عبارات زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- الف) مات و مبهوت، عینک کذا به چشمم است و خیره‌خیره معلم را نگاه می‌کنم.
 ب) معلم، قریب به یک دقیقه برّوبر چشم به قیافه و عینک من دوخت.

۱۸۵- معادل درست توضیحات زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- گروه‌های نمایشی دوره‌گردی بوده‌اند که با اجرای نمایش‌های روح‌وضی، اسباب سرگرمی و خنده مردم را فراهم می‌کردند.
 (قوال‌ها / دسته هفت‌صندوقی)

املا

۱۸۶- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) آن را به چشم (گذاشتم / گذاشتم) که بروم (ب) به (غدري / قدری) این حادثه زنده است که
 ج) (قريب / غريب) به یک دقیقه برّوبر چشم به عینک و قیافه من دوخت. (د) مسائل جدی قابل (تأمل / تعمل) در چنته ندارد.

پاسخ

- ۱۸۳- دژ: ارک (ب) / آموختن: تلمذ (الف) / سرخ: بور (د) / سرزنش: شماتت (ج)

- ۱۸۴- خیره‌خیره (الف) و برّوبر (ب) / برّوبر: بادقت، خیره‌خیره

- ۱۸۵- دسته هفت‌صندوقی

- ۱۸۶- الف) گذاشتم (ب) قدری / قدر (اندازه چیزی، ارزش، توانایی): هم‌آوا با غدر: حيله، قریب

- ج) قریب / قریب (نزدیک، خویشاوند): هم‌آوا با غریب (بیگانه، دور از وطن) (د) تأمل

دستور

- ۱۸۷- نوع وابسته‌های پسین را در گروه‌های زیر مشخص کنید.
 الف) همهٔ شاگردان کلاس (ب) این کتاب تعزیه (ج) نیمکت اول (د) لهجهٔ غلیظ شیرازی

- ۱۸۸- در عبارت زیر وابسته‌های پسین و نوع آن‌ها را مشخص کنید.
 «معلم ما پیرمرد نکته‌گویی بود. من برای نشستن بر نیمکت اول کوشش نکردم. رفتم و در ردیف آخر نشستم.»

- ۱۸۹- نقش دستوری ضمیرهای مشخص شده را بنویسید.
 الف) خانهٔ ما شکل دهاتی‌اش را حفظ کرده بود. (ب) خدایش بیمارزد، پدرم دریادل بود.
 ج) مادرم شماتتم می‌کرد. (د) بعد از چانه زدن بسیار تصمیم به اخراجم گرفتند.

قلمرو فکری

درک مطلب

- ۱۹۰- گوینده در عبارت «متلکی می‌گفت که دو برادری مثل عَلم یزید می‌مانید. دراز دراز، می‌خواهید بروید آسمان، شوربا بیاورید.» کدام ویژگی ظاهری را مورد انتقاد قرار می‌دهد؟
 (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ

- ۱۸۷- الف) کلاس: مضاف‌الیه (ب) تعزیه: مضاف‌الیه
 ج) اول: صفت شمارشی ترتیبی (د) در این گروه دو وابستهٔ پسین وجود دارد: غلیظ، شیرازی: صفت بیانی
 ۱۸۸- ما (مضاف‌الیه) / نکته‌گو: صفت بیانی / اول: صفت شمارشی / آخر: صفت شمارشی
 ۱۸۹- الف) مضاف‌الیه (دهاتی خود را) (ب) مفعول (خدا او را بیمارزد)
 ج) مفعول (مادرم مرا شماتت می‌کرد) (د) مضاف‌الیه (اخراج من)
 ۱۹۰- درازی قد

✽ قلمرو زبانی ✽

املا

۱۹۱- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) از شعله / به خاطر روشنایی اش / (سپاسگذاری / سپاسگزاری) کن ب) بار وظیفه‌ای را (بی‌رغبت / بی‌رقبت) به دوش کشید

دستور

۱۹۲- با توجه به شعر «گریه کنی اگر / که آفتاب را ندیده‌ای / ستاره‌ها را هم نمی‌بینی» کدام گزینه نادرست است؟

الف) «ستاره‌ها را هم / نمی‌بینی»، جمله پایه است. ب) آفتاب و ستاره‌ها مفعول هستند.
ج) واژه‌های «آفتاب و ستاره»، رابطه معنایی تناسب دارند. د) دو فعل مضارع التزامی وجود دارد.

۱۹۳- نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد، از یاد مبر.

۱۹۴- واژه «بشقاب» با کدام یک از واژه‌های زیر رابطه معنایی «تضمن» می‌سازد؟

الف) آشپزخانه ب) چنگال ج) قاشق

✽ قلمرو فکری ✽

درک مطلب

۱۹۵- در سروده زیر منظور از کلمه مشخص شده چیست؟

هنگامی که / در فروتنی، / بزرگ باشیم، / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

۱۹۶- مفهوم نهایی عبارت «آن که با بی‌میلی، خمیری در تنور نهد، نان تلخی واستاند که انسان را تنها نیم‌سیر کند.» توصیه

به چیست؟

✽ پاسخ ✽

۱۹۱- الف) سپاسگذاری ب) بی‌رغبت

۱۹۲- گزینه د (یک فعل مضارع التزامی وجود دارد: گریه کنی = گریه بکنی) / ندیده‌ای: ماضی نقلی / نمی‌بینی: مضارع اخباری

۱۹۳- همیشه، صبورانه: قید

۱۹۴- گزینه الف / بشقاب زیرمجموعه و یکی از مصادیق آشپزخانه است / بشقاب و قاشق و چنگال، رابطه «تناسب» دارند.

✽ نکته ✽ در «تضمن»، یک واژه زیرمجموعه دیگری است. (یک واژه عام با یک واژه خاص): فوتبال و ورزش، دست و بدن، دریا و عمان.

۱۹۵- خداوند ۱۹۶- علاقه و عشق به کار داشتن

خوان عدل

روان خوانی: آذرباد - نیایش

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱۹۷- در دو عبارت زیر، دو واژه مترادف وجود دارد. آن‌ها را بیابید.

الف) آذرباد شروع به تمرین کرده بود. از شعف و شور زندگی لرزش خفیفی بر اندام خود احساس می‌کرد.
ب) در چشم‌های درشتش، فروغی پیدا شد؛ به خاطرش آمد و از این رو مسرت یافت.

املا

۱۹۸- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) (خان / خوان) عدل خود را بر همگان گسترده
ب) بهره‌ای والاتر از (بهر / بحر) من نیست
ج) آن یکی ممدّ (حیات / حیاط) است
د) تا به برّ و (بهر / بحر) نشانمان باشند

دستور

۱۹۹- زمان و نوع فعل‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) درحالی‌که در آب فرورفته بود از درون خود ندایی شنید.
ب) پدرت حق داشت باید حماقت را کنار بگذاری.

۲۰۰- زمان و نوع فعل‌ها را بنویسید.

بگذار که سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم / و بر فراز سرم هیچ، جز اختران نبینم.

۲۰۱- بن ماضی و بن مضارع «دوختن» را بنویسید.

پاسخ

۱۹۷- شعف (الف) و مسرت (ب) ← (هر دو) به معنی: خوشی، شادمانی

۱۹۸- الف) خوان / خوان (سفره): هم‌آوا با خان (رئیس، خانه، مرحله)
ب) بهر / بهر (برای، بهره): هم‌آوا با بحر (دریا)

ج) حیات / حیات (زندگی): هم‌آوا با حیاط (فضا، محوطه)
د) بحر

۱۹۹- الف) ماضی بعید
ب) مضارع التزامی

۲۰۰- بگذار: فعل امر / روم (= بروم): مضارع التزامی / نبینم: مضارع التزامی

۲۰۱- بن ماضی: دوخت / بن مضارع: دوز

قلمرو ادبی

- ۲۰۲- «گوته» در عبارت زیر از کدام شاعر تأثیر پذیرفته است؟
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)
«مگر نه راهنمای ما هر شامگاهان با صدای دلکش، بیتی چند از غزل‌های شورانگیز تو را می‌خواند تا اختران آسمان را بیدار کند و رهنان کوه و دشت را بترساند؟»

قلمرو فکری

درک مطلب

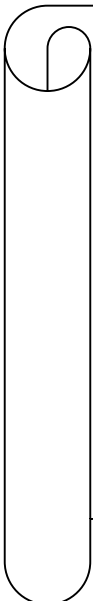
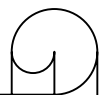
- ۲۰۳- سروده «و تو شکر خدا کن به هنگام رنج / و شکر او کن، به وقت رستن از رنج» بیانگر چه دیدگاهی است؟

۲۰۴- مفهوم کلی شعر «روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرارود» چیست؟

۲۰۵- با توجه به سروده «هر نفسی را دو نعمت است: / دم فرودادن و برآمدنش؛ / آن یکی ممدِ حیات است، / این یکی مفرح ذات؛ / و چنین زیبا، زندگی درهم تنیده است» منظور از واژه‌های مشخص شده چیست؟

پاسخ

- ۲۰۲- حافظ
۲۰۳- در همه حال سپاسگزار خداوند باش
۲۰۴- روح در تلاش برای بازگشت به جایگاه آسمانی خود است
۲۰۵- آن یکی: دم فرودادن / این یکی: برآمدن دم

قلمرو زبانی

معنی واژه

۲۰۶- از بین گروه‌واژه‌های زیر، معنای دو واژه نادرست است؛ درست آن‌ها را بنویسید.
«پایمردی: شفاعت - چنبر: کمند - هژیر: خشمگین - زرخدان: چانه - خنیده: نامدار - مخنقه: گردن»

املا

۲۰۷- نوشتار کدام واژه داخل کمانک، کامل‌کننده مفهوم عبارت است؟
(الف) عزیزترین رفقای من حُسن سیرت را با (سباح / صباح) توأم داشت.
(ب) بزن زخم، این (مرهم / مرحم) عاشق است / که بی‌زخم مردن، غم عاشق است

۲۰۸- در هر عبارت املای یک واژه نادرست است؛ شکل صحیح آن‌ها را بنویسید.
(الف) چون موسم حج رسید، برخاست / اشتر طلبید و مهمل آراست
(ب) ایشان حقوق مرا به طاعت و مناصحت بگذارند و به معونت و مظاهرت ایشان از دست صیاد بجستم.
(ج) سپیده فردای گنجه با نحیب و صغیر گلوله‌های توپ روس، باز شد.
(د) دلم را بده عظم بر بندگی / نه چون بی‌غمانم هوسناک کن

۲۰۹- از میان گروه‌های زیر، املای دو واژه درست نیست؛ شکل درست آن‌ها را بنویسید.
(الحاح و اسرار - رشحه و قطره - زهاب دیدگان - یغور و درشت - خوان و طبق - رغبت و خاست)

دستور

۲۱۰- وضعیت کدام واژه مشخص شده در گذر زمان همانند کلمه «محضر» در مصراع «بدرید و بسپرد محضر به پای» است؟
(الف) پای راست افگار شد. (ب) اختلاف صیادان آنجا متواتر (ج) پا در رکاب راهوار خویش دارند
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ

۲۰۶- هژیر: شیر / مخنقه: گردن‌بند ۲۰۷- (الف) صباح (ب) مرهم
۲۰۸- (الف) محمل (ب) بگزارند (ج) نهیب (د) عزم ۲۰۹- اصرار - خواست
۲۱۰- ب / محضر و اختلاف تغییر معنا داده‌اند. محضر در گذشته به معنی استشهاده‌نامه اما امروز به معنی محل حضور، دفتر ثبت اسناد / اختلاف، در گذشته به معنی رفت‌وآمد اما امروز به معنی ناسازگاری داشتن

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۲۱۱- به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) در کدام یک از ابیات زیر، جمله مرکب دیده می شود؟

- ۱- فرزندی عزیز را به صد جهد / بنشانند چو ماه در یکی مهد
- ۲- مجنون چو حدیث عشق بشنید / اول بگریست، پس بخندید

ب) در بیت زیر، فعل مشخص شده را بنویسید.

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم»

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۲۱۲- درستی و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

الف) در بیت «نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست / چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست» می توان از شیوه قرار گرفتن واژه در جمله به معنای کلمه «چنگ» پی برد. (درست / نادرست)

ب) در مصراع نخست بیت «زره لخت لخت و قبا چاک چاک / سر و روی مردان پر از گردوخاک» نوع «و» عطف است. (درست / نادرست)

ج) نقش دستوری واژه مشخص شده در عبارت زیر «قید» است. (درست / نادرست)
«شما جنگاوران سرافراز، در طول سال های دفاع، شجاعانه و مخلصانه جنگیدید.»

قلمرو ادبی

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۲۱۳- در کدام بیت، جناس همسان (تام) دیده می شود؟

- الف) می گفت، گرفته حلقه در بر / کامروز منم چو حلقه بر در
- ب) حکم جلودار است بر هامون بتازید / هامون اگر دریا شود از خون، بتازید

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۲۱۴- آرایه مناسب موارد مشخص شده را بنویسید.

- الف) اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می ایستد، از یاد مبر
- ب) این شیخ همیشه شاب، هم هیبت یک آموزگار را دارد و هم مهر یک پرستار
- ج) کدام دانه فرورفت در زمین که نرُست؟ / چرا به دانه انسانیت این گمان باشد؟

پاسخ

۲۱۱- الف) ۲ (چو) پیوند وابسته ساز / مصراع اول: جمله پیرو / مصراع دوم: جمله پایه / «چو» در بیت ۱: حرف اضافه (مانند)

ب) مضارع التزامی

۲۱۲- الف) درست ب) نادرست (حرف ربط هم پایه ساز است) ج) درست

۲۱۳- الف) «در» (مصراع اول): حرف اضافه و (مصراع دوم): اسم (جناس همسان) / «بر» مصراع اول به معنی «آغوش» و مصراع دوم حرف اضافه (جناس همسان) / در گزینه «ب» «هامون» در هر دو مصراع به معنی دشت است.

۲۱۴- الف) نماد یا استعاره یا تشخیص یا مجاز (چراغدان) ب) متناقض نما (پارادوکس): شیخ همیشه شاب یا واج آرای (تکرار «ش») ج) تشبیه (دانه انسان)

- ۲۱۵- آرایه مشترک عبارت‌های زیر را بنویسید.
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)
- در ذهن عباس میرزا، تنها، معمای افت‌وخیزهای جنگ و شکست‌ها و پیروزی‌ها نبود که حضور سنگینی داشت.
- مولانا طعن و ناسزای دشمنان را هرگز جواب تلخ نمی‌داد و به‌نرمی و حُسن خُلق، آنان را به راه راست می‌آورد.

- ۲۱۶- در عبارات زیر، گزینه درست را انتخاب کنید.
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)
- الف) شیخ عطار، کتاب «اسرارنامه» و «منطق‌الطیر» را به جلال‌الدین (مولانا) خُردسال هدیه داد.
ب) نثر درس «کاوۀ دادخواه» برگرفته از کتاب «چشمۀ روشن غلامحسین یوسفی» از نوع ادبیات تعلیمی است.
ج) شعر «در امواج سند» سروده «مهدی حمیدی شیرازی» و شرح دلاوری‌های جلال‌الدین خوارزمشاهی است.
د) کتاب «ماه نو و مرغان آواره» اثر یوهان ولفگانگ گوته و «دیوان غربی - شرقی» اثر رابیندرانات تاگور است.

- ۲۱۷- در هر گروه نام یکی از پدیدآورندگان آثار به‌درستی بیان نشده است؛ درست آن‌ها را بنویسید. (نهایی خرداد ۱۴۰۳)
- الف) روزها: دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن - اسرارالتوحید: محمد عوفی - بهارستان: جامی
ب) روضۀ خلد: مجد خوافی - شلوارهای وصله‌دار: کامور بخشایش - هم‌صدا با حلق اسماعیل: سید حسن حسینی

- ۲۱۸- به سؤالات زیر پاسخ دهید.
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)
- الف) کدام‌یک از موارد زیر، تکمیل‌کننده مصراع «خواستم از رنجش دوری بگویم، یادم آمد» است؟
۱- عشق اما کی خبر از شنبه و آدینه دارد ۲- عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد
ب) با توجه به شعر حفظی در بیت زیر، برخی واژه‌ها جابه‌جا شده‌اند؛ آنها را در جای خود قرار دهید.
رود گر ذره‌ای ز خاکت به باد آن ذره به خون من آغشته باد

پاسخ

- ۲۱۵- حس‌آمیزی (حضور سنگین / جواب تلخ)
۲۱۶- گزینه ج درست است /
در گزینه الف، عطار کتاب اسرارنامه را به مولانا هدیه داد / در گزینه ب، از نوع ادبیات حماسی است. / در گزینه د، کتاب «ماه نو و مرغان آواره» اثر رابیندرانات تاگور و «دیوان غربی - شرقی» اثر یوهان ولفگانگ گوته است.
۲۱۷- الف) اسرارالتوحید: محمدبن منور ب) شلوارهای وصله‌دار: رسول پرویزی
۲۱۸- الف) عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد
ب) رود ذره‌ای گر ز خاکت به باد به خون من آن ذره آغشته باد

قلمرو فکری

درک مطلب

۲۱۹- کدام عبارت، برابر معنایی هریک از مفاهیم زیر است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

مفهوم

الف) نپذیرفتن ب) تغییر مسیر دادن

عبارت

۱- راه تافتن ۲- بخایید دندان به دندان کین ۳- تن دردادن ۴- از فرط هیجان لگه دویدن

۲۲۰- گوینده هر عبارت از کدام ویژگی اخلاقی برخوردار است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

الف) آنچه دارم از اندک مایه حطام دنیا کفایت است.

ب) مرا نیز از عهده لوازم ریاست بیرون باید آمد و مواجب سیادت را به ادا رسانید.

ج) گویند ز عشق کن جدایی این نیست طریق آشنایی

۲۲۱- هریک از عبارات زیر بیانگر کدام دیدگاه است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

الف) مردمی که به خانه‌های تاریک و بی‌دریچه عادت کرده‌اند، از پنجره‌های باز و نورگیر، گریزان هستند؛ آخر چشمشان را می‌زند و خسته‌شان می‌کند.

ب) ما به فلک بوده‌ایم، یار ملک بوده‌ایم باز همان جا رویم، جمله که آن شهر ماست

ج) و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج / و شکر او کن، به وقت رستن از رنج

۲۲۲- برای هر عبارت، یک مفهوم ارزشمند بنویسید. (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

الف) هر عصب و فکر به منع بی‌شائبه ایمان وصل بود که خوب و بد را به‌عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.

ب) هنگامی که / در فروتنی، بزرگ باشیم، بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

پاسخ

۲۱۹- الف) ۳ ب) ۱

۲۲۰- الف) قانع بودن ب) مسئولیت‌پذیر ج) وفادار

۲۲۱- الف) سخت بودن تغییر عادت‌ها ب) بازگشت همه به عالم بالاست ج) تأکید بر شکرگزاری در هر شرایطی

۲۲۲- الف) اعتقاد به مشیت الهی ب) فروتنی شرط رسیدن به بزرگی است. (به نوشتن خود کلمه فروتنی نیز نمره تعلق می‌گیرد.)

